

2η Ενότητα
Περισσιακά αδικήματα κατά Δημοσίου και Ε.Ε.

ΠΟΙΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ

Α. ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Ι. Τροποποιήσεις εικοστού τρίτου κεφαλαίου Ποινικού Κώδικα

Το άρθρο 375 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

Άρθρο 375

Υπεξαίρεση

1. Όποιος ιδιοποιείται παρανόμως ξένο (ολικά ή εν μέρει) κινητό πράγμα που περιήλθε στην κατοχή του με οποιονδήποτε τρόπο τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τριών ετών και χρηματική ποινή.

2. Η πράξη της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών και χρηματική ποινή, εφόσον: α) έχει ως αντικείμενο πράγμα μεγάλης αξίας ή β) τελείται από δράστη που διαπράττει υπεξαίρεσεις κατ' επάγγελμα ή γ) τελείται από υπάλληλο και έχει ως αντικείμενο πράγμα που αυτός έλαβε ή κατέχει λόγω της ιδιότητάς του, και αν ακόμη δεν ήταν αρμόδιος γι' αυτό ή δ) τελείται από δράστες που έχουν ενωθεί για τη διάπραξη της, από τους οποίους ο ένας τουλάχιστον είναι υπάλληλος που δρα κατά παράβαση των καθηκόντων του ή ε) έχει ως αντικείμενο πράγμα που το έχουν εμπιστευθεί στον υπαίτιο λόγω ανάγκης ή λόγω της ιδιότητάς του ως εντολοδόχου, επιτρόπου ή κηδεμόνα του παθόντος ή ως μεσεγγυούχου ή διαχειριστή ξένης περιουσίας.

3. Με κάθειρξη μέχρι δεκαπέντε ετών και χρηματική ποινή από πέντε χιλιάδες έως πενήντα χιλιάδες ευρώ τιμωρείται η πράξη της πρώτης παραγράφου, εφόσον: α) έχει ως αντικείμενο πράγμα ιδιαίτερα μεγάλης αξίας ή β) συντρέχει το στοιχ. α' της παρ. 2 με τουλάχιστον ένα από τα υπόλοιπα στοιχεία της ίδιας παραγράφου.

4. Με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή από δέκα χιλιάδες έως εκατό χιλιάδες ευρώ τιμωρείται η πράξη της πρώτης παραγράφου, εφόσον έχει ως αντικείμενο πράγμα που ανήκει στη δημόσια ιδιοκτησία και είναι εξαιρετικά μεγάλης αξίας.

5. Με ξένο πράγμα εξομοιώνεται και: α) το τίμημα που έλαβε ο υπαίτιος για κινητό πράγμα που του το είχαν εμπιστευθεί για να το πουλήσει, καθώς και β) το κινητό πράγμα που απέκτησε ο υπαίτιος με χρήματα ή με άλλο πράγμα που του το είχαν εμπιστευθεί για να αγοράσει ή να ανταλλάξει αντίστοιχα το πράγμα που απέκτησε.

Στο άρθρο 377 του Ποινικού Κώδικα, η λέξη “ευτελούς” αντικαθίσταται από τη λέξη “μικρής” τόσο στο κείμενο όσο και στον τίτλο της διάταξης.

Το άρθρο 384 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

Άρθρο 384

Έμπρακτη μετάνοια

1. Το αξιόποιο των εγκλημάτων των άρθρων 372-374, 375-377, 381 και 382 εξαλείφεται αν ο υπαίτιος, με δική του θέληση και πριν εξεταστεί με οποιονδήποτε τρόπο για την πράξη του από τις αρχές, αποδώσει χωρίς παράνομη βλάβη τρίτου το πράγμα ή ικανοποιήσει εντελώς τον παθόντα. Η μερική μόνο απόδοση ή ικανοποίηση

εξαλείφει το αξιόποιο κατά το αντίστοιχο μέρος.

2. Για το έγκλημα της υπεξαίρεσης (άρθρο 375) που τελείται από υπάλληλο και έχει ως αντικείμενο πράγμα που έλαβε ή κατέχει λόγω της ιδιότητάς του, και αν ακόμη δεν ήταν αρμόδιος γι' αυτό, η διάταξη της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζεται σε περίπτωση τέλεσης της πράξης σε βαθμό πλημμελήματος, δίχως να επηρεάζεται η τυχόν ευθύνη του υπαλλήλου με βάση άλλες ποινικές διατάξεις για την ίδια πράξη. Σε περίπτωση τέλεσης της πράξης του προηγούμενου εδαφίου σε βαθμό κακουργήματος, επιβάλλεται ποινή φυλάκισης μέχρι τριών ετών, δίχως να επηρεάζεται ο ποινικός χαρακτήρας της πράξης. Στις παραπάνω περιπτώσεις, η τυχόν επιβαλλόμενη κατά τα εδάφια α' και β' ποινή αναστέλλεται υποχρεωτικά για μία τριετία, ανεξάρτητα από τη συνδρομή των όρων του άρθρου 99.

II. Τροποποιήσεις εικοστού τέταρτου κεφαλαίου Ποινικού Κώδικα

Τα άρθρα 386, 386Α', 387 και 389 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίστανται ως ακολούθως:

Άρθρο 386

Απάτη

1. Όποιος με την εν γνώσει παράσταση ψευδών γεγονότων σαν αληθινών ή την αθέμιτη απόκρυψη ή παρασιώπηση αληθινών γεγονότων βλάπτει ξένη περιουσία πείθοντας κάποιον σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή με σκοπό από τη βλάβη αυτής της περιουσίας να αποκομίσει ο ίδιος ή άλλος παράνομο περιουσιακό όφελος τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή.

2. Η πράξη της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή, εφόσον: α) η περιουσιακή ζημία είναι μεγάλη ή β) τελείται από δράστη που διαπράττει απάτες κατ' επάγγελμα ή γ) τελείται από υπάλληλο κατά την άσκηση των καθηκόντων του ή δ) τελείται από δράστες που έχουν ενωθεί για τη διάπραξη της, από τους οποίους ο ένας τουλάχιστον είναι υπάλληλος που δρα κατά παράβαση των καθηκόντων του.

3. Με κάθειρξη μέχρι δεκαπέντε ετών και χρηματική ποινή από πέντε χιλιάδες έως πενήντα χιλιάδες ευρώ τιμωρείται η πράξη της πρώτης παραγράφου, εφόσον: α) η περιουσιακή ζημία είναι ιδιαίτερα μεγάλη ή β) συντρέχει το στοιχ. α' της παρ. 2 με τουλάχιστον ένα από τα υπόλοιπα στοιχεία της ίδιας παραγράφου.

4. Με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή από δέκα χιλιάδες έως εκατό χιλιάδες ευρώ τιμωρείται η πράξη της πρώτης παραγράφου, εφόσον προσβάλλει άμεσα τη δημόσια περιουσία και η περιουσιακή ζημία είναι εξαιρετικά μεγάλη.

Άρθρο 386Α'

Απάτη με χρήση συστήματος πληροφοριών

1. Όποιος με σκοπό να προσπορίσει στον εαυτό του ή σε άλλον παράνομο περιουσιακό όφελος βλάπτει ξένη περιουσία, επηρεάζοντας το αποτέλεσμα της επεξεργασίας δεδομένων συστήματος πληροφοριών ιδίως α) με τη μη ορθή διαμόρφωση προγράμματος συστήματος πληροφοριών, β) με τη χωρίς δικαίωμα παρέμβαση στη λειτουργία προγράμματος ή συστήματος πληροφοριών, γ) με τη χρησιμοποίηση σε σύστημα πληροφοριών μη ορθών ή ελλιπών δεδομένων και ιδίως δεδομένων αναγνώρισης της ταυτότητας, δ) με τη χωρίς δικαίωμα εισαγωγή, αλλοίωση, διαγραφή ή εξάλειψη δεδομένων συστήματος πληροφοριών, ιδίως δεδομένων αναγνώρισης της ταυτότητας, ή ε) με τη χωρίς δικαίωμα αξιοποίηση λογισμικού προορισμένου για τη μετακίνηση χρημάτων, τιμωρείται με τις ποινές του άρθρου 386.

2. Ως σύστημα πληροφοριών νοείται η συσκευή ή ομάδα διασυνδεδεμένων ή σχετικών

μεταξύ τους συσκευών, από τις οποίες μία ή περισσότερες εκτελούν, σύμφωνα με ένα πρόγραμμα, αυτόματη επεξεργασία ηλεκτρονικών δεδομένων, καθώς και τα ηλεκτρονικά δεδομένα που αποθηκεύονται, αποτελούν αντικείμενο επεξεργασίας, ανακτώνται ή διαβιβάζονται από την εν λόγω συσκευή ή την ομάδα συσκευών με σκοπό τη λειτουργία, τη χρήση, την προστασία και τη συντήρησή τους.

Άρθρο 387

Απάτη με μικρή ζημία

Αν η περιουσιακή ζημία από την πράξη της απάτης ή της απάτης με χρήση συστήματος πληροφοριών είναι μικρή, εφαρμόζεται ανάλογα το άρθρο 377.

Άρθρο 389

Απατηλή πρόκληση βλάβης

1. Όποιος βλάπτει παράνομα ξένη περιουσία πείθοντας κάποιον, με την εν γνώσει παράσταση ψευδών γεγονότων σαν αληθινών ή με αθέμιτη απόκρυψη ή παρασιώπηση των αληθινών, σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών ή χρηματική ποινή.
2. Με τις ίδιες ποινές τιμωρείται όποιος βλάπτει παράνομα ξένη περιουσία, επηρεάζοντας το αποτέλεσμα της επεξεργασίας δεδομένων συστήματος πληροφοριών ιδίως α) με τη μη ορθή διαμόρφωση προγράμματος συστήματος πληροφοριών, β) με τη χωρίς δικαίωμα παρέμβαση στη λειτουργία προγράμματος ή συστήματος πληροφοριών, γ) με τη χρησιμοποίηση σε σύστημα πληροφοριών μη ορθών ή ελλιπών δεδομένων και ιδίως δεδομένων αναγνώρισης της ταυτότητας, δ) με τη χωρίς δικαίωμα εισαγωγή, αλλοίωση, διαγραφή ή εξάλειψη δεδομένων συστήματος πληροφοριών, ιδίως δεδομένων αναγνώρισης της ταυτότητας, ή ε) με τη χωρίς δικαίωμα αξιοποίηση λογισμικού προορισμένου για τη μετακίνηση χρημάτων.
3. Οι πράξεις των παρ. 1 και 2 τιμωρούνται με φυλάκιση και χρηματική ποινή, εφόσον η περιουσιακή ζημία είναι μεγάλη.
4. Αν η ζημία που προκλήθηκε είναι μικρή, εφαρμόζεται ανάλογα το άρθρο 377.
5. Η ποινική δίωξη για τις πράξεις των παραγράφων 1, 2 και 4 γίνεται μόνο ύστερα από έγκληση.

Μετά το άρθρο 389 του Ποινικού Κώδικα, προστίθενται άρθρα 389Α' και 389Β', τα οποία έχουν ως εξής:

Άρθρο 389Α'

Κατάχρηση επιχορήγησης

1. Όποιος χρησιμοποιεί ολικά ή μερικά επιχορήγηση για σκοπό διαφορετικό από εκείνον που ορίζεται ρητά στο νόμο ή στην πράξη επιχορήγησης τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τριών ετών και χρηματική ποινή.
2. Επιχορήγηση είναι οποιοδήποτε πλεονέκτημα οικονομικής φύσης το οποίο παρέχεται από το Δημόσιο, την Ευρωπαϊκή Ένωση ή άλλο νομικό πρόσωπο του άρθρου 13 στοιχ. η' για την προώθηση δημόσιων πολιτικών.
3. Η πράξη της πρώτης παραγράφου τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών και χρηματική ποινή, εφόσον: α) το οικονομικό πλεονέκτημα που χρησιμοποιήθηκε για διαφορετικό σκοπό είναι μεγάλης αξίας ή β) τελείται από δράστη που διαπράττει το έγκλημα της παρ. 1 κατ' επάγγελμα ή γ) τελείται από υπάλληλο κατά την άσκηση των καθηκόντων του ή δ) τελείται από δράστες που έχουν ενωθεί για τη διάπραξη της, από τους οποίους ο ένας τουλάχιστον είναι υπάλληλος που δρα κατά παράβαση των καθηκόντων του.

4. Με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και χρηματική ποινή από πέντε χιλιάδες έως τριάντα χιλιάδες ευρώ τιμωρείται η πράξη της πρώτης παραγράφου, εφόσον: α) το οικονομικό πλεονέκτημα που χρησιμοποιήθηκε για διαφορετικό σκοπό είναι ιδιαίτερα μεγάλης αξίας ή β) συντρέχει το στοιχ. α' της παρ. 2 με τουλάχιστον ένα από τα υπόλοιπα στοιχεία της ίδιας παραγράφου.

5. Η πράξη της πρώτης παραγράφου τιμωρείται με κάθειρξη έως δεκαπέντε ετών και χρηματική ποινή από πέντε χιλιάδες έως πενήντα χιλιάδες ευρώ, εφόσον το οικονομικό πλεονέκτημα που χρησιμοποιήθηκε για διαφορετικό σκοπό είναι εξαιρετικά μεγάλης αξίας.

6. Αν το οικονομικό πλεονέκτημα που χρησιμοποιήθηκε για διαφορετικό σκοπό είναι μικρής αξίας, εφαρμόζεται ανάλογα το άρθρο 377.

7. Οι παραπάνω ποινές επιβάλλονται εφόσον η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα από άλλη διάταξη.

Άρθρο 389B' ΠΚ

Αθέμιτη λήψη ή παρακράτηση δημόσιων πόρων

1. Όποιος υποβάλλει ανακριβείς ή ελλιπείς δηλώσεις ή έγγραφα σχετικά με στοιχεία που είναι ουσιώδη για τη λήψη πόρων από τη δημόσια περιουσία (άρθρο 13 στοιχ. η'), ή παρασιωπά, κατά παράβαση ιδιαίτερης νομικής υποχρέωσης, πληροφορία σε σχέση με τέτοια στοιχεία και με τον τρόπο αυτόν εισπράττει ή παρακρατεί χωρίς δικαίωμα τους πιο πάνω πόρους τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών και χρηματική ποινή.

2. Με την ποινή της παρ. 1 τιμωρείται και όποιος υποβάλλει ανακριβείς ή ελλιπείς δηλώσεις ή έγγραφα σχετικά με στοιχεία, που είναι ουσιώδη για τον προσδιορισμό των οικονομικών υποχρεώσεων του ίδιου ή άλλου έναντι του Δημοσίου, της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή των οργανισμών της ή άλλου νομικού προσώπου του άρθρου 13 στοιχ. η', ή παρασιωπά, κατά παράβαση ιδιαίτερης νομικής υποχρέωσης, πληροφορία σε σχέση με τέτοια στοιχεία και έτσι μειώνει παράνομα τα έσοδα αυτών.

3. Οι πράξεις των προηγούμενων παραγράφων τιμωρούνται με φυλάκιση ανώτερη των έξι μηνών και χρηματική ποινή, εφόσον: α) αφορούν πόρους ή έσοδα μεγάλης αξίας, ή β) τελούνται από δράστη που διαπράττει τα εγκλήματα αυτά κατ' επάγγελμα ή γ) τελούνται από υπάλληλο κατά την άσκηση των καθηκόντων του, ή δ) τελούνται από δράστες που έχουν ενωθεί για τη διάπραξη τους, από τους οποίους ο ένας τουλάχιστον είναι υπάλληλος που δρα κατά παράβαση των καθηκόντων του.

4. Οι πράξεις των παρ. 1 και 2 τιμωρούνται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή, εφόσον: α) αφορούν πόρους ή έσοδα ιδιαίτερα μεγάλης αξίας, ή β) συντρέχει το στοιχείο α' της παρ. 3 με τουλάχιστον ένα από τα υπόλοιπα στοιχεία της ίδιας παραγράφου.

5. Αν οι πράξεις των παραγράφων 1 και 2 αφορούν πόρους ή έσοδα μικρής αξίας, εφαρμόζεται ανάλογα το άρθρο 377.

6. Οι ποινές των προηγούμενων παραγράφων επιβάλλονται εφόσον η πράξη δεν τιμωρείται με άλλη διάταξη.

Το άρθρο 390 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

Άρθρο 390

Απιστία

1. Όποιος εν γνώσει παραβαίνει τους κανόνες επιμελούς διαχείρισης κατά την άσκηση της αντιπροσωπευτικής εξουσίας του και έτσι προκαλεί βέβαιη και οριστική ζημία στην περιουσία άλλου, της οποίας βάσει του νόμου, δικαστικής απόφασης, διοικητικής πράξης ή δικαιοπραξίας έχει τη διαχείριση (ολική ή μερική ή μόνο για ορισμένη πράξη), τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή.

2. Η πράξη της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή, εφόσον: α) η περιουσιακή ζημία είναι μεγάλη ή β) τελείται από δράστη που διαπράττει το έγκλημα της απιστίας κατ' επάγγελμα ή γ) τελείται από υπάλληλο σε βάρος της δημόσιας περιουσίας την οποία διαχειρίζεται ή δ) τελείται από δράστες που έχουν ενωθεί για τη διάπραξη της, από τους οποίους ο ένας τουλάχιστον είναι υπάλληλος που δρα κατά παράβαση των καθηκόντων του.

3. Με κάθειρξη μέχρι δεκαπέντε ετών και χρηματική ποινή από πέντε χιλιάδες έως πενήντα χιλιάδες ευρώ τιμωρείται η πράξη της πρώτης παραγράφου, εφόσον: α) η περιουσιακή ζημία είναι ιδιαίτερα μεγάλη ή β) συντρέχει το στοιχ. α' της παρ. 2 με τουλάχιστον ένα από τα υπόλοιπα στοιχεία της ίδιας παραγράφου.

4. Με κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών και χρηματική ποινή από δέκα χιλιάδες έως εκατό χιλιάδες ευρώ τιμωρείται η πράξη της πρώτης παραγράφου, εφόσον προσβάλλει άμεσα τη δημόσια περιουσία και η περιουσιακή ζημία είναι εξαιρετικά μεγάλη.

5. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου προκαλεί μικρή περιουσιακή ζημία, εφαρμόζεται ανάλογα το άρθρο 377.

Μετά το άρθρο 390 του Ποινικού Κώδικα, προστίθεται άρθρο 390Α', το οποίο έχει ως εξής:

Άρθρο 390Α'

Παράβαση καθηκόντων σχετικά με τα έσοδα

1. Όποιος εν γνώσει, κατά παράβαση των καθηκόντων που του έχουν ανατεθεί με νόμο, δικαστική απόφαση, διοικητική πράξη ή δικαιοπραξία, προκαλεί βέβαιη και οριστική ζημία σε ξένη περιουσία κατά την είσπραξη ή τον προσδιορισμό των εσόδων της που του έχει ανατεθεί, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι τριών ετών και χρηματική ποινή.

2. Η πράξη της προηγούμενης παραγράφου τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών και χρηματική ποινή, εφόσον: α) η περιουσιακή ζημία είναι μεγάλη ή β) τελείται από δράστη που διαπράττει το έγκλημα της παρ. 1 κατ' επάγγελμα ή γ) τελείται από υπάλληλο σε βάρος της δημόσιας περιουσίας ή δ) τελείται από δράστες που έχουν ενωθεί για τη διάπραξη της, από τους οποίους ο ένας τουλάχιστον είναι υπάλληλος που δρα κατά παράβαση των καθηκόντων του.

3. Με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών και χρηματική ποινή από πέντε χιλιάδες έως τριάντα χιλιάδες ευρώ τιμωρείται η πράξη της πρώτης παραγράφου, εφόσον: α) η περιουσιακή ζημία είναι ιδιαίτερα μεγάλη ή β) συντρέχει το στοιχ. α' της παρ. 2 με τουλάχιστον ένα από τα υπόλοιπα στοιχεία της ίδιας παραγράφου.

4. Η πράξη της πρώτης παραγράφου τιμωρείται με κάθειρξη και χρηματική ποινή από πέντε χιλιάδες έως εβδομήντα χιλιάδες ευρώ, εφόσον προσβάλλει άμεσα τη δημόσια περιουσία και η περιουσιακή ζημία είναι εξαιρετικά μεγάλη.

5. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου προκαλεί μικρή περιουσιακή ζημία, εφαρμόζεται ανάλογα το άρθρο 377.

6. Οι παραπάνω ποινές επιβάλλονται εφόσον η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα σύμφωνα με άλλη διάταξη.

Μετά το άρθρο 396 του Ποινικού Κώδικα, προστίθεται άρθρο 396Α', το οποίο έχει ως εξής:

Άρθρο 396Α'

Παρακώλυση ανταγωνισμού σε δημόσιους διαγωνισμούς

1. Όποιος σε διαγωνισμούς για την ανάθεση δημοσίων έργων ή προμηθειών ή

υπηρεσιών των νομικών προσώπων του άρθρου 13 στοιχ. η' εμποδίζει τον ελεύθερο ανταγωνισμό με αθέμιτες εναρμονισμένες πρακτικές ή αθέμιτες συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων ή με βία ή με απειλή, καθώς και όποιος απομακρύνει με δώρα ή υποσχέσεις αυτόν που συμμετέχει στη διαδικασία τιμωρείται με φυλάκιση και χρηματική ποινή μέχρι εκατόν πενήντα χιλιάδες ευρώ. Εάν η εκτιμώμενη αξία του αντικειμένου του διαγωνισμού, κατά την έννοια των άρθρων 14 επ. του ν. 4281/2014, είναι εξαιρετικά μεγάλη, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον τριών ετών και χρηματική ποινή από εκατόν πενήντα χιλιάδες ως ένα εκατομμύριο ευρώ.

2. Το αξιόποινο της πράξης εξαλείφεται αν ο υπαίτιος, με δική του θέληση και πριν εξεταστεί με οποιονδήποτε τρόπο για την πράξη του από τις αρχές, αναγγείλει την πράξη και τους υπόλοιπους συμμετόχους της στον εισαγγελέα πλημμελειοδικών, στην Επιτροπή Ανταγωνισμού ή σε οποιαδήποτε άλλη αρμόδια αρχή, υποβάλλοντας και τα διαθέσιμα σε αυτόν αποδεικτικά στοιχεία. Σε περίπτωση που με την πράξη προκάλεσε υλική ζημία στη δημόσια περιουσία ή αποκόμισε περιουσιακό όφελος από αυτήν, απαιτείται επιπρόσθετα να αποκαταστήσει τη ζημία ή να αποδώσει το όφελος αντίστοιχα.

Το άρθρο 406Α' του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

Άρθρο 406Α' **Έμπρακτη μετάνοια**

1. Το αξιόποινο των εγκλημάτων των άρθρων 386 έως 396 και 397 έως 406 εξαλείφεται αν ο υπαίτιος, με δική του θέληση και πριν εξεταστεί με οποιονδήποτε τρόπο για την πράξη του από τις αρχές, ικανοποιήσει εντελώς τον παθόντα. Η μερική μόνο ικανοποίηση εξαλείφει το αξιόποινο κατά το αντίστοιχο μέρος.

2. Ειδικά για τα εγκλήματα των άρθρων 386, 386Α', 387, 389, 389Α', 389Β', 390 και 390Α' που τελούνται από υπάλληλο κατά την άσκηση των καθηκόντων του, η διάταξη της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζεται σε περίπτωση τέλεσης της πράξης σε βαθμό πλημμελήματος, δίχως να επηρεάζεται η τυχόν ευθύνη του υπαλλήλου με βάση άλλες ποινικές διατάξεις για την ίδια πράξη. Σε περίπτωση τέλεσης των εγκλημάτων του προηγούμενου εδαφίου σε βαθμό κακουργήματος, επιβάλλεται ποινή φυλάκισης μέχρι τριών ετών, δίχως να επηρεάζεται ο ποινικός χαρακτήρας της πράξης. Στις παραπάνω περιπτώσεις, η τυχόν επιβαλλόμενη κατά τα εδάφια α' και β' ποινή αναστέλλεται υποχρεωτικά για μία τριετία, ανεξάρτητα από τη συνδρομή των όρων του άρθρου 99.

Μετά το άρθρο 406Α' του Ποινικού Κώδικα, προστίθεται άρθρο 406Β' το οποίο έχει ως εξής:

Άρθρο 406Β' ΠΚ **Ευθύνη για παράλειψη εποπτείας**

1. Διευθυντής ή άλλο πρόσωπο, που έχει την εξουσία λήψης αποφάσεων ή ελέγχου ή ασκεί έμπρακτα διευθυντικά καθήκοντα σε υπηρεσίες του Δημοσίου, νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή των οργανισμών της ή σε επιχείρηση ή νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου ή ένωση προσώπων χωρίς νομική προσωπικότητα, που με πρόθεση παραλείπει να ασκήσει τα ανατεθειμένα σε αυτόν καθήκοντα ελέγχου ή εποπτείας και με τον τρόπο αυτό καθιστά δυνατή τη διάπραξη αδικημάτων με ιδιοκτησιακό ή περιουσιακό αντικείμενο ή και με τέτοιο αντικείμενο κατά του Δημοσίου ή της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή των νομικών προσώπων του άρθρου

- 13 στοιχ. η' τα οποία τελούνται από πρόσωπα που υπάγονται στην εποπτεία ή τον έλεγχο του, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.
2. Η ποινή της παρ. 1 επιβάλλεται εφόσον η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη.

B. ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Η παρ. 3 του άρθρου 6 τροποποιείται ως εξής:

Άρθρο 6

Εγκλήματα ημεδαπών στην αλλοδαπή

3. Στα πλημμελήματα, για να εφαρμοστούν οι διατάξεις των παρ. 1 και 2, απαιτείται έγκληση του παθόντος ή αίτηση της κυβέρνησης της χώρας όπου τελέστηκε το πλημμέλημα, εκτός αν η πράξη στρέφεται κατά της δημόσιας περιουσίας ή ιδιοκτησίας (άρθρο 13 στοιχ. η').

Η παρ. 1 του άρθρου 7 τροποποιείται ως εξής:

Άρθρο 7

Εγκλήματα αλλοδαπών στην αλλοδαπή

1. Οι ελληνικοί ποινικοί νόμοι εφαρμόζονται και κατά αλλοδαπού για πράξη που τελέστηκε στην αλλοδαπή και που χαρακτηρίζεται από αυτούς ως κακούργημα ή πλημμέλημα, αν η πράξη είναι αξιόποινη και κατά τους νόμους της χώρας όπου τελέστηκε ή διαπράχθηκε σε πολιτειακά ασύντακτη χώρα και εφόσον στρέφεται εναντίον: α) Έλληνα πολίτη ή β) νομικού προσώπου που εδρεύει στην Ελλάδα ή γ) της περιουσίας ή της ιδιοκτησίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή των οργανισμών της.

Στο άρθρο 13 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίστανται το στοιχείο α' και το πρώτο εδάφιο του στοιχείου στ' και προστίθενται τα στοιχεία η' και θ' ως εξής:

Άρθρο 13

Έννοια όρων του Κώδικα

α) υπάλληλος είναι εκείνος στον οποίο νόμιμα έχει ανατεθεί, έστω και προσωρινά, η άσκηση υπηρεσίας δημόσιας, οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης ή άλλου νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου.

στ) κατ' επάγγελμα τέλεση του εγκλήματος συντρέχει όταν ο δράστης αποκομίζει εισόδημα από την επανειλημμένη και συστηματική τέλεση της πράξης.

η) δημόσια περιουσία και δημόσια ιδιοκτησία είναι αντίστοιχα η περιουσία και η ιδιοκτησία του Δημοσίου, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των οργανισμών της, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, καθώς και των νομικών προσώπων ιδιωτικού δικαίου τα οποία ανήκουν εξ ολοκλήρου ή στα οποία μετέχει το Δημόσιο, η Ευρωπαϊκή Ένωση ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, ορίζοντας παράλληλα τη διοίκησή τους ή την πλειοψηφία των μελών της αυτοτελώς ή σε συνδυασμό με άλλο συμμετέχον νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου.

θ) το αντικείμενο της πράξης και η περιουσιακή βλάβη ή το περιουσιακό όφελος που σκοπήθηκαν ή προκύπτουν από την τέλεση του εγκλήματος θεωρούνται: (i) μεγάλης αξίας εφόσον υπερβαίνουν το χιλιαπλάσιο του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, όπως αυτό ορίζεται κάθε φορά και ισχύει κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης, (ii) ιδιαίτερα μεγάλης αξίας εφόσον υπερβαίνουν το πεντάκις χιλιαπλάσιο του

ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, όπως αυτό ορίζεται κάθε φορά και ισχύει κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης, (iii) εξαιρετικά μεγάλης αξίας εφόσον υπερβαίνουν το εικοσιπεντάκις χιλιαπλάσιο του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, όπως αυτό ορίζεται κάθε φορά και ισχύει κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης, (iv) μικρής αξίας εφόσον είναι μικρότερα ή ίσα του δεκαπλάσιου του ημερομισθίου του ανειδίκευτου εργάτη, όπως αυτό ορίζεται κάθε φορά και ισχύει κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης.

Άρθρο 263Α΄

Έννοια υπαλλήλου στα λοιπά εγκλήματα περί την υπηρεσία και σε διακεκριμένα περιουσιακά εγκλήματα

Για την εφαρμογή των άρθρων 242 παρ. 2-3, 244-246, 252-255, 257, 259, 261-263, 375 παρ. 2-3, 386 παρ. 2-3, 386Α΄ παρ. 1, 389Α΄ παρ. 3-4, 389Β΄ παρ. 3-4, 390 παρ. 2-3, 390Α΄ παρ. 2-3, υπάλληλοι θεωρούνται και όσοι ασκούν υπηρεσία μόνιμα ή πρόσκαιρα και με οποιαδήποτε ιδιότητα ή σχέση: α) σε όργανα ή οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης και β) σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου τα οποία ανήκουν εξ ολοκλήρου ή στα οποία μετέχει το Δημόσιο, η Ευρωπαϊκή Ένωση ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, ορίζοντας παράλληλα τη διοίκησή τους ή την πλειοψηφία των μελών της αυτοτελώς ή σε συνδυασμό με άλλο συμμετέχον νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου.

Μετά το άρθρο 81Α του του Ποινικού Κώδικα, το οποίο προστέθηκε με το άρθρο 10 παρ. 2 του ν. 4285/2014, προστίθεται νέο άρθρο που έχει ως εξής:

Άρθρο 81Β΄

Εγκλήματα με περιουσιακό ή ιδιοκτησιακό αντικείμενο

Σε εγκλήματα με περιουσιακό ή ιδιοκτησιακό αντικείμενο ή και με τέτοιο αντικείμενο, επιβαρυντικές περιστάσεις συνιστούν:

- α) η άμεση προσβολή της δημόσιας περιουσίας ή ιδιοκτησίας,
- β) η χρήση πολύπλοκων μεθόδων συγκάλυψης της πράξης και
- γ) η άσκηση αθέμιτης επιρροής σε δημόσιους υπαλλήλους από τον προϊστάμενό τους με στόχο να παραβούν τα καθήκοντά τους, εφόσον τούτη δεν αξιολογείται αυτοτελώς σε σχέση με άλλο έγκλημα.

Στο άρθρο 83 του Ποινικού Κώδικα, μετά την περ. β΄ τίθεται περ. γ΄, η οποία έχει ως εξής:

Άρθρο 83

Λόγοι μείωσης της ποινής

γ) αντί για την ποινή της κάθειρξης έως δεκαπέντε ετών επιβάλλεται κάθειρξη έως εννέα ετών ή φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους.

Οι υφιστάμενες περ. γ΄, δ΄ και ε΄ του άρθρου 83 αναριθμούνται σε δ΄, ε΄ και στ΄ αντίστοιχα.

Μετά το άρθρο 97 του Ποινικού Κώδικα, προστίθεται άρθρο 97Α΄, το οποίο έχει ως εξής:

Άρθρο 97Α΄

Συρροή εγκλημάτων με περιουσιακό ή ιδιοκτησιακό αντικείμενο

1. Σε περίπτωση συρροής εγκλημάτων με περιουσιακό ή ιδιοκτησιακό αντικείμενο ή και με τέτοιο αντικείμενο, η αξία του αντικειμένου των πράξεων ή η περιουσιακή

βλάβη ή το περιουσιακό όφελος που προκλήθηκαν ή επιδιώχθηκαν με αυτές λαμβάνεται μία μόνο φορά υπόψη στην ποινή του βαρύτερου εγκλήματος και, επί ισοβαρών εγκλημάτων, στην ποινή ενός από αυτά, εφόσον τα μεγέθη αυτά συμπίπτουν, χωρίς πάντως να επηρεάζεται ο ποινικός χαρακτήρας των υπολοίπων.

2. Σε περίπτωση εγκλήματος με περιουσιακό ή ιδιοκτησιακό αντικείμενο ή και με τέτοιο αντικείμενο, το οποίο τελείται από τον υπαίτιο περισσότερες φορές με μία πράξη, η αξία του αντικειμένου της πράξης ή η περιουσιακή βλάβη ή το περιουσιακό όφελος που προκλήθηκαν ή επιδιώχθηκαν λαμβάνονται συνολικά υπόψη για τον προσδιορισμό του ποινικού χαρακτήρα της πράξης.

Γ. ΚΑΤΑΡΓΟΥΜΕΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Τα άρθρα 256 και 258 του Ποινικού Κώδικα, ο ν. 1608/1950, το άρθρο 16 παρ. 2 του ν.δ. 2576/1953 και ο ν. 2803/2000 πλην του πρώτου και του δωδέκατου άρθρου καταργούνται.

Αιτιολογικές σκέψεις

Α. ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΟΙΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ

Η δημόσια περιουσία, ως ατομικό έννομο αγαθό με έναν ιδιαίτερο κοινωνικό-λειτουργικό προορισμό που υπηρετεί με όρους ισότητας το κοινωνικό σύνολο εξυπηρετώντας τις ανάγκες του, παραδοσιακά προστατεύεται από προσβολές της, μεταξύ άλλων, με τις διατάξεις του Ποινικού Κώδικα που αφορούν – και – την ιδιωτική περιουσία. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της δημόσιας περιουσίας, τα οποία συντρέχουν και σε ό,τι αφορά την περιουσία της Ε.Ε., δεν μεταβάλλουν τη φύση του συγκεκριμένου εννόμου αγαθού. Ενόψει μάλιστα της αρχής της αναλογικότητας, που επιβάλλει μια ορθολογική και ισορροπημένη διαχείριση των αναφερόμενων ζητημάτων, αλλά και της σε μεγάλο βαθμό προβληματικής προϋστορίας του ελληνικού ποινικού δικαίου (όπως αυτή έχει διαμορφωθεί ιδίως με βάση το ν. 1608/1950), δεν φαίνεται καταρχήν δικαιολογημένη – και πάντως δεν απαιτείται από άποψη αναγκαιότητας και σκοπιμότητας – μία εκ προοιμίου και άνευ ετέρου διακεκριμένη μεταχείριση των σχετικών προσβολών έναντι αυτών της ιδιωτικής περιουσίας.

Τούτη φαίνεται σκόπιμη σε περιπτώσεις προσβολής περιουσιακών στοιχείων εξαιρετικά μεγάλης αξίας, διότι τότε πράγματι αναιρείται σε σημαντικό βαθμό η δυνατότητα του κράτους να επιτελεί τον κοινωνικό-λειτουργικό του προορισμό. Επίσης, η ιδιαίτερη θέση των κρατικών λειτουργιών, που είναι θεσμικά ταγμένοι να υπηρετούν το κοινωνικό σύνολο και να διαφυλάσσουν τη δημόσια περιουσία, δικαιολογεί μία διακεκριμένη μεταχείριση των προσβολών της τελευταίας από όσους – λειτουργικά αυτοαναιρούμενοι – καταχρώνται το συγκεκριμένο ρόλο. Τούτη η αυστηρότερη αντιμετώπιση εμφανίζεται από άποψη αδίκου συνυφασμένη και με την προσβολή του εννόμου αγαθού της δημόσιας υπηρεσίας.

Αντίθετα, στις υπόλοιπες περιπτώσεις η πρόβλεψη μιας γενικής επιβαρυντικής περίπτωσης, ενός επιμετρητικού κανόνα, στο γενικό μέρος του Ποινικού Κώδικα,

φαίνεται επαρκής για να καλύψει το διαφοροποιημένο άδικο της προσβολής της δημόσιας περιουσίας σε σχέση με την αντίστοιχη της ιδιωτικής. Τούτη η επιβαρυντική περίπτωση είναι σκόπιμο να αφορά κάθε έγκλημα με περιουσιακό ή ιδιοκτησιακό αντικείμενο ή και με τέτοιο αντικείμενο, δηλαδή ακόμη εκείνα που προσβάλλουν λ.χ. “διαμεσολαβητικά” έννομα αγαθά, όπως ιδίως η πλαστογραφία και η ψευδής βεβαίωση. Με τον τρόπο αυτό, η δημόσια περιουσία θα απολαύει μιας έλλογα ενισχυμένης προστασίας σε κάθε περίπτωση.

Αναφορικά με την *οριοθέτηση της δημόσιας περιουσίας*, αναγκαίος αποβαίνει και εδώ ο εξορθολογισμός, με γνώμονα την προσαρμογή της νομοθεσίας στα σύγχρονα δεδομένα για το ρόλο του κράτους και την ιδιωτική οικονομία, καθώς και το σεβασμό των αρχών της αναλογικότητας και της ισότητας. Η εγκατάλειψη της πληθωριστικής – και γι’ αυτό άστοχης – θεώρησης του ισχύοντος δικαίου για την έκταση της δημόσιας περιουσίας φαίνεται επιβεβλημένη, γιατί δεν ανταποκρίνεται στη σύγχρονη πραγματικότητα για το ρόλο του κράτους, εξομοιώνει αόρητα ανόμοιες περιπτώσεις και εντάσσει αμιγώς ιδιωτικές περιουσίες στην ενισχυμένη προστασία της δημόσιας.

Με βάση τα παραπάνω, η έννοια της δημόσιας περιουσίας θα πρέπει να οριοθετηθεί στενά και να περιοριστεί στην περιουσία που ανήκει στο Δημόσιο, στην Ε.Ε., στα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου τα οποία ανήκουν εξ ολοκλήρου ή στα οποία μετέχει το Δημόσιο, η Ε.Ε. ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, ορίζοντας παράλληλα τη διοίκησή τους ή την πλειοψηφία των μελών της αυτοτελώς ή σε συνδυασμό με άλλο συμμετέχον ν.π.δ.δ. Ευνόητο είναι ότι στον ορισμό αυτόν εμπίπτουν και περιπτώσεις ν.π.ι.δ. στα οποία ο “δημόσιος” χαρακτήρας της περιουσίας τους (και η πλειοψηφία των μελών της διοίκησης) προκύπτει από τη σύμπραξη δύο ή περισσότερων ν.π.δ.δ. (π.χ. εταιρία στην οποία μετέχουν περισσότεροι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης και ορίζουν στο σύνολό τους την πλειοψηφία των μελών της διοίκησης). Γίνεται αντιληπτό, επομένως, ότι η απλή μετοχική συμμετοχή του κράτους (ή άλλου ν.π.δ.δ.) σε ένα ν.π.ι.δ. δεν αρκεί, καθώς σε αυτήν την περίπτωση στοιχείο της δημόσιας περιουσίας αποτελεί μόνο η συγκεκριμένη μετοχική συμμετοχή που ανήκει στο συμμετέχον ν.π.δ.δ. (και όχι ολόκληρη η περιουσία του ν.π.ι.δ.). Αντίθετα, ο ορισμός της πλειοψηφίας τουλάχιστον των μελών της διοίκησης ενός ν.π.ι.δ. από το Δημόσιο ή άλλο ν.π.δ.δ. διασφαλίζει τη λειτουργία του χάριν του κοινωνικού συνόλου και επομένως προσδίδει “δημόσιο” χαρακτήρα στην περιουσία του.

B. ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΕΙΔΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ

Το ειδικό μέρος του Ποινικού Κώδικα φαίνεται καταρχήν επαρκές για την προστασία της δημόσιας περιουσίας από τα εγκλήματα της υπεξαίρεσης, της απάτης και της απιστίας, που αποτελούν το ειδικότερο αντικείμενο του παρόντος ερευνητικού προγράμματος σε ό,τι αφορά την οικονομική εγκληματικότητα στο δημόσιο τομέα, πέραν ασφαλώς των φορολογικών αδικημάτων. Ωστόσο, με βάση και τις αναλυτικές παρατηρήσεις που έχουν διατυπωθεί (στη δεύτερη και τρίτη θεματική ενότητα της θεωρητικής θεμελίωσης των προτάσεων του προγράμματος), προτείνονται οι ακόλουθες παρεμβάσεις στα κεφάλαια των ιδιοκτησιακών και των περιουσιακών εγκλημάτων:

1. Γενικές παρεμβάσεις στα ιδιοκτησιακά και περιουσιακά εγκλήματα που αποτελούν αντικείμενο του ερευνητικού προγράμματος

α) Οι προσβολές της δημόσιας περιουσίας αντιμετωπίζονται από κοινού με τις προσβολές της ιδιωτικής, ακόμη και όταν τελούνται από υπάλληλο, με ταυτόχρονη κατάργηση των διατάξεων για την απιστία και την υπεξαίρεση στην υπηρεσία (άρθρα 256 και 258 ΠΚ· έτσι και το ΣχΠΚ της επιτροπής Μανωλεδάκη/Συμεωνίδου-Καστανίδου). Με τον τρόπο αυτό προσδίδεται η δέουσα έμφαση στο πρωτεύον μέγεθος προστασίας των σχετικών διατάξεων και αντιμετωπίζονται με συνεκτικό τρόπο θέματα όπως η συρροή, η έμπρακτη μετάνοια κ.λπ. Παράλληλα, αποφεύγονται άτοπα και αξιολογικές αντινομίες, όπως είναι υπό το ισχύον δίκαιο, για παράδειγμα, η ευχερέστερη αναβάθμιση της ευθύνης του ιδιώτη διαχειριστή σε κακουργηματική (κατ' άρθρο 375 παρ. 2 ΠΚ) σε σχέση με τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για τον υπάλληλο στο άρθρο 258 περ. γ' ΠΚ.

β) Αναφορικά με τις προτεινόμενες ποινές, θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι αυτές προτείνονται ως ενδεικτική κατεύθυνση μέσα στο πλαίσιο του ισχύοντος συστήματος ποινών του ΠΚ. Ωστόσο, λήφθηκαν υπόψη και οι προτεινόμενες από το ΣχΠΚ της επιτροπής Μανωλεδάκη/Συμεωνίδου-Καστανίδου ποινές. Εφόσον κανείς υιοθετούσε τις ποινές του παρόντος σχεδίου, θα ήταν αναγκαίο να προσαρμόσει ανάλογα και την απειλούμενη για άλλες αξιόποινες πράξεις κύρωση (λ.χ. για το έγκλημα της κακουργηματικής ψευδούς βεβαίωσης).

γ) Οι διακεκριμένες παραλλαγές των σχετικών εγκλημάτων διαρθρώνονται σε τρία επίπεδα ως εξής:

- *Απλώς διακεκριμένη παραλλαγή* (πλημμεληματική), με κριτήρια (διαζευκτικά) τη μεγάλη αξία του πράγματος, του οφέλους ή της βλάβης (όπως η έννοια αυτή προσδιορίζεται στο άρθρο 13 στοιχ. θ' ΠΚ με βάση την παρούσα πρόταση), την τέλεση της πράξης κατ' επάγγελμα, την υπαλληλική ιδιότητα του δράστη και την τέλεση της πράξης από δράστες ενωμένους για τη διάπραξη της από τους οποίους ο ένας τουλάχιστον είναι υπάλληλος που δρα κατά παράβαση των καθηκόντων του. Ειδικά για το έγκλημα της υπεξαίρεσης, διατηρείται και η ισχύουσα σήμερα παραλλαγή για την εμπίστευση του πράγματος στον υπαίτιο στη βάση των περιοριστικά απαριθμούμενων στο νόμο ιδιοτήτων ή περιστάσεων (βλ. το ισχύον άρθρο 375 παρ. 2 ΠΚ), χωρίς να θίγονται ζητήματα που δε σχετίζονται με το αντικείμενο του ερευνητικού προγράμματος.

- *Ιδιαίτερα διακεκριμένη παραλλαγή πρώτου επιπέδου* (κακουργηματική), σε περίπτωση που η αξία του πράγματος ή η περιουσιακή ζημία ή το περιουσιακό όφελος είναι ιδιαίτερα μεγάλα (όπως η έννοια αυτή οριοθετείται από το παρόν σχέδιο στο άρθρο 13 στοιχ. θ' ΠΚ), ή είναι απλώς μεγάλα και συντρέχει ένα από τα υπόλοιπα κριτήρια της απλώς διακεκριμένης παραλλαγής. Η αύξηση του ισχύοντος σήμερα πλαισίου ποινής για την κακουργηματική αυτή παραλλαγή (από κάθειρξη μέχρι δέκα ετών σε κάθειρξη μέχρι δεκαπέντε ετών) επιτρέπει την ανταπόκριση της ποινής στην απαξία προσβολών περιουσιακών στοιχείων ιδιώτη εξαιρετικά μεγάλης αξίας (π.χ. απιστία ή υπεξαίρεση ενός εκατομμυρίου ευρώ σε βάρος κοινωφελούς ιδρύματος ή ασφαλιστικής εταιρίας) και αμβλύνει τις συνέπειες από την αποσύνδεση της περιουσίας λ.χ. των τραπεζών από τη δημόσια περιουσία (βλ. την προτεινόμενη προσθήκη στοιχ. η' στο άρθρο 13 ΠΚ).

- *Ιδιαίτερα διακεκριμένη παραλλαγή δεύτερου επιπέδου* (επίσης κακουργηματική), σε περίπτωση που η αξία του πράγματος ή η περιουσιακή ζημία ή το περιουσιακό όφελος είναι εξαιρετικά μεγάλα (όπως η έννοια αυτή προσδιορίζεται στο προτεινόμενο άρθρο 13 στοιχ. θ' ΠΚ) και η προσβολή αφορά αμέσως τη δημόσια περιουσία ή

ιδιοκτησία (βλ. και παραπάνω, τις βασικές εισαγωγικές σκέψεις, υπό Α').

δ) Η προνομιούχα παραλλαγή των οικείων εγκλημάτων συνδέεται, όπως και στο ΣχΠΚ της επιτροπής Μανωλεδάκη/Συμεωνίδου-Καστανίδου, όχι πλέον με την *ευτελή* αλλά με τη *μικρή* αξία του αντικειμένου της πράξης (όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 13 ΠΚ), ενώ διατηρείται ακόμη και για τις προσβολές της δημόσιας περιουσίας τόσο η κατ' έγκληση δίωξη της συγκεκριμένης εγκληματικής παραλλαγής όσο και ο λόγος δικαστικής άφεσης της ποινής του άρθρου 377 παρ. 1 εδ. β' ΠΚ.

2. Παρέμβαση: η μεταχείριση της έμπρακτης μετάνοιας (άρθρα 384 και 406Α ΠΚ)

Οι προτεινόμενες διατάξεις των άρθρων 384 και 406Α ΠΚ περιορίζονται μόνο στο θεσμό της έμπρακτης μετάνοιας ως λόγου που εξαλείφει (ή περιορίζει, όπως αναπτύσσεται παρακάτω) το αξιόποινο της πράξης λόγω της οικειοθελούς άρσης των συνεπειών της προσβολής. Οι θεσμοί της εντελούς ικανοποίησης του παθόντος και της ποινικής συνδιαλλαγής ρυθμίζονται αποκλειστικά από τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, με βάση την πρόταση του παρόντος σχεδίου. Στην πρώτη παράγραφο των πιο πάνω διατάξεων ρυθμίζεται η έμπρακτη μετάνοια του *ιδιώτη* δράστη της ιδιοκτησιακής ή περιουσιακής προσβολής. Η ρύθμιση προβλέπει την εξάλειψη του αξιοποιίνου και δε διαφοροποιείται από την ισχύουσα σήμερα.

Εξάλλου, οι διατάξεις για την έμπρακτη μετάνοια καταλαμβάνουν, υπό το ισχύον σήμερα δίκαιο (μετά το ν. 3904/2010), όλα τα ιδιοκτησιακά και περιουσιακά εγκλήματα πλην της ληστείας και της εκβίασης, που εξαιρούνται λόγω της ιδιαίτερης απαξίας της χρήσης βίας (η ρύθμιση του άρθρου 374Α παρ. 3 ρυθμίζει ειδικά την έμπρακτη μετάνοια για την κλοπή χρήσης μεταφορικού μέσου). Ευνόητο είναι ότι η εδώ προτεινόμενη ρύθμιση δεν θίγει την παραπάνω έκταση εφαρμογής και δε λαμβάνει θέση σε ζητήματα που εκτείνονται πέρα από το αντικείμενο του προγράμματος, όπως π.χ. το ζήτημα αν είναι σκόπιμο η έμπρακτη μετάνοια να καταλαμβάνει τη φθορά με φωτιά ή τη φθορά πολιτιστικού αγαθού των άρθρων 382 παρ. 2 περ. γ' και 4 ΠΚ (πρβλ. και άρθρο 56 ν. 3028/2002).

Σημαντική διαφοροποίηση προβλέπεται, ωστόσο, για τη μεταχείριση της έμπρακτης μετάνοιας του *υπαλλήλου* που τελεί ιδιοκτησιακό ή περιουσιακό έγκλημα το οποίο υπόκειται σε διακεκριμένη μεταχείριση λόγω της υπαλληλικής του ιδιότητας (υπεξαίρεση, απάτη, απάτη με χρήση συστήματος πληροφοριών, απατηλή πρόκληση βλάβης, απατηλή πρόκληση βλάβης με χρήση συστήματος πληροφοριών, κατάχρηση επιχορήγησης, αθέμιτη λήψη ή παρακράτηση δημόσιων πόρων, απιστία, παράβαση καθηκόντων σχετικά με τα έσοδα). Η σημερινή νομική-ερμηνευτική πραγματικότητα αποτυπώνεται στις δύο αντικρουόμενες τάσεις της πλήρους άρνησης της νομολογίας και μερίδας της θεωρίας να δεχθούν την εφαρμογή του θεσμού αφενός και της αποδοχής της εξάλειψης του αξιοποιίνου από μερίδα της θεωρίας με ευθεία ή αναλογική εφαρμογή των σχετικών διατάξεων (ακόμη και μετά το ν. 3904/2010) αφετέρου. Το προτεινόμενο σχέδιο επιδιώκει ένα συγκερασμό των δύο αντίθετων τάσεων, με γνώμονα την προσαρμογή της ρύθμισης στα σύγχρονα δεδομένα, χωρίς όμως να παραβλέπεται το γεγονός ότι οι υπηρεσιακές προσβολές της δημόσιας περιουσίας ενέχουν αυξημένο άδικο και ενοχή, λόγω της προσβολής της υπηρεσίας και της κατάχρησης της υπαλληλικής ιδιότητας από το δράστη.

Έτσι, με την προτεινόμενη ρύθμιση παρέχεται ένα ισχυρό κίνητρο στον υπάλληλο να

επιστρέψει το αντικείμενο της πράξης ή να ικανοποιήσει εντελώς τον παθόντα προτού η πράξη του αυτή αποκαλυφθεί, καθώς τότε:

α) εάν πρόκειται για πλημμέλημα, το αξιόποινο της πράξης εξαλείφεται, χωρίς ωστόσο να θίγεται η ευθύνη του υπαλλήλου με βάση άλλες ποινικές διατάξεις που δε σχετίζονται αναγκαστικά με την περιουσιακή προσβολή αλλά με την προσβολή της υπηρεσίας, όπως ιδίως η διάταξη για την παράβαση καθήκοντος (η οποία μπορεί να “αναβιώσει” και μάλιστα ανεξάρτητα από τη ρήτρα που τίθεται στη διάταξη του σχεδίου). Η διατήρηση άλλων συνεπειών (πειθαρχικών, αστικών κ.λπ.) από την τέλεση της πράξης είναι μάλλον περισσότερο από αυτονόητη και γι' αυτό δεν περιλαμβάνεται ρητά στη διάταξη.

β) εάν πρόκειται για κακούργημα, καθιερώνεται ουσιαστικά ένα “ιδιώνυμο ελαφρυντικό”, το οποίο μεταβάλλει πλήρως το πλαίσιο της απειλούμενης ποινής σε ποινή φυλάκισης μέχρι τριών ετών.

Τόσο στη μία όσο και στην άλλη περίπτωση (δηλαδή ακόμη και επί τιμώρησης του δράστη με βάση διάταξη που “αναβιώνει” λόγω της έμπρακτης μετάνοιας, όπως είναι το άρθρο 259 ΠΚ) η επιβαλλόμενη ποινή θα αναστέλλεται υποχρεωτικά για μια τριετία ανεξάρτητα από τη συνδρομή των όρων του άρθρου 99 ΠΚ, με σκοπό να ενδυναμωθεί η λειτουργία του προτεινόμενου κινήτρου και να παρέχεται στον υπαίτιο ένα επιπλέον κίνητρο με ειδικοπροληπτική αναφορά στο μέλλον.

Ευκαία θα ήταν, τέλος, η επέκταση του θεσμού της έμπρακτης μετάνοιας και στα “συνοδευτικά” εγκλήματα της πλαστογραφίας και της ψευδούς βεβαίωσης με περιουσιακό αντικείμενο που καθιστά την ευθύνη του δράστη κακουργηματική (άρθρα 216 παρ. 3 και 242 παρ. 3 ΠΚ). Όταν η έμπρακτη μετάνοια εξαλείφει το αξιόποινο για την *επελθούσα* περιουσιακή βλάβη, δεν μπορεί να αφήνει ανεπηρέαστο (ή έστω μειωμένο λόγω ελαφρυντικής περιστάσης αλλά πάντως σε βαθμό κακουργήματος) το αξιόποινο για τη *διακινδύνευση* της ίδιας περιουσίας. Ως συνεπής λύση φαίνεται η πρόβλεψη διάταξης στα άρθρα 216 και 242, με την οποία θα ορίζεται ρητά ότι, σε περίπτωση έμπρακτης μετάνοιας, ο υπαίτιος θα τιμωρείται με την ποινή του αντίστοιχου πλημμελήματος (των άρθρων 216 παρ. 1-2 και 242 παρ. 1-2). Ωστόσο, στο μέτρο που το παρόν σχέδιο δεν θίγει τις διατάξεις που αφορούν τα συγκεκριμένα “συνοδευτικά” εγκλήματα, η εν λόγω ρύθμιση δεν παρατίθεται στις πιο πάνω διατάξεις.

3. Ειδικότερες παρεμβάσεις σε συγκεκριμένα ιδιοκτησιακά και περιουσιακά εγκλήματα

α) Η νομοτυπική μορφή της *υπεξαίρεσης* διατηρείται ως έχει υπό το ισχύον δίκαιο και, με την κατάργηση του άρθρου 258 ΠΚ και την πρόβλεψη σχετικής διακεκριμένης παραλλαγής εντός του άρθρου 375 ΠΚ, περιλαμβάνει και την ύλη που σήμερα εμπίπτει στην υπηρεσιακή *υπεξαίρεση*.

β) Στη νομοτυπική μορφή της *απάτης* προστίθεται ρητά η απαίτηση της υλικής αντιστοιχίας του σκοπούμενου οφέλους με την *επελθούσα* περιουσιακή βλάβη (έτσι και το ΣχΠΚ της επιτροπής Μανωλεδάκη/Συμεωνίδου-Καστανίδου στο άρθρο 298).

γ) Η *απάτη* με υπολογιστή αλλάζει πλήρως μορφή. Αφενός μετονομάζεται σε “*απάτη με χρήση συστήματος πληροφοριών*” και ρητά συνδέεται με τη χρήση τέτοιου συστήματος, ώστε να προσαρμοστεί στην Οδηγία 2013/40/ΕΕ του Ευρωπαϊκού

Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12ης Αυγούστου 2013 για τις επιθέσεις κατά συστημάτων πληροφοριών και την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιου 2005/222/ΔΕΥ του Συμβουλίου. Αφετέρου η αντικειμενική υπόσταση του εγκλήματος διευρύνεται ώστε να περιλαμβάνει αδιαμφισβήτητα κάθε δυνατή μορφή εμφάνισης της κατάχρησης πληροφοριακών συστημάτων προς το σκοπό πορισμού περιουσιακού οφέλους από τη βλάβη ξένης περιουσίας (π.χ. αθέμιτη χρήση μαγνητικής κάρτας σε ΑΤΜ, χρήση κωδικών άλλου προσώπου για την εισαγωγή σε σύστημα ηλεκτρονικής τραπεζικής κ.λπ.). Για τον τελευταίο αυτό σκοπό αξιοποιείται η διάταξη του άρθρου 299 παρ. 2 του ΣχΠΚ της επιτροπής Μανωλεδάκη/Συμεωνίδου-Καστανίδου, με ενδεικτική όμως απαρίθμηση των ειδικότερων τρόπων τέλεσης (όπως συμβαίνει στην υφιστάμενη σήμερα διάταξη). Το εδ. γ' της ισχύουσας σήμερα μορφής του άρθρου 386Α' ΠΚ απαλείφεται (έτσι και το άρθρο 299 παρ. 1 του προαναφερθέντος σχεδίου), καθώς το ζήτημα της προσβολής της περιουσίας περισσότερων προσώπων είναι ορθό να αντιμετωπίζεται ενιαία για όλα τα περιουσιακά εγκλήματα και με βάση τους περί συρροής κανόνες της ποινικής επιστήμης. Ομοίως απαλείφεται και το εδ. β' της ισχύουσας διάταξης, καθώς ουσιαστικά διευκρινίζει το – δικονομικής φύσης – ζήτημα ότι για την αιτιολογία της καταδικαστικής απόφασης δεν απαιτείται η εξειδίκευση των προσώπων που υπέστησαν την περιουσιακή βλάβη.

Στη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 386Α' ΠΚ, εξάλλου, ορίζεται η έννοια του συστήματος πληροφοριών με αξιοποίηση του ορισμού του άρθρου 2 στοιχ. α' της πιο πάνω Οδηγίας. Επίσης, η ρύθμιση του άρθρου 387 ΠΚ για την απάτη με μικρή ζημία επεκτείνεται ρητά και στην απάτη με χρήση συστήματος πληροφοριών.

Τέλος, συνειδητή επιλογή του σχεδίου αποτελεί η τιμώρηση των προπαρασκευαστικών πράξεων του άρθρου 7 της Οδηγίας να περιοριστεί στις απαιτούμενες ειδικές διατάξεις για τα συστήματα πληροφοριών και όχι στο πλαίσιο της απάτης, στο μέτρο που δεν υπάρχει και σχετική δέσμευση του Έλληνα νομοθέτη.

δ) Στο άρθρο 389 ΠΚ για την *απατηλή πρόκληση βλάβης* προστίθεται τυποποίηση για την *απατηλή πρόκληση βλάβης με χρήση συστήματος πληροφοριών*. Έτσι, για παράδειγμα, η περίπτωση ενός “χάκερ” που “εισβάλλει” σε πληροφοριακό σύστημα (δημόσιου οργανισμού, τράπεζας κ.λπ.) απλώς και μόνο για να προξενήσει βλάβη χωρίς σκοπό προσπορισμού οφέλους δεν μένει ακάλυπτη ποινικά ως περιουσιακή προσβολή.

Εξάλλου, τόσο για την (“κοινή”) απατηλή πρόκληση βλάβης όσο και για εκείνη με χρήση πληροφοριακού συστήματος, προβλέπεται διακεκριμένη παραλλαγή για την περίπτωση πρόκλησης μεγάλης περιουσιακής ζημίας. Επιπλέον, επεκτείνεται και στο προκείμενο έγκλημα η προνομιά μορφή του άρθρου 377 ΠΚ, ενώ διατηρείται η κατ' έγκληση δίωξη, με εξαίρεση τη διακεκριμένη μορφή του αδικήματος.

ε) Εισάγεται ειδικό έγκλημα για την *κατάχρηση επιχορήγησης* που χορηγήθηκε για συγκεκριμένο σκοπό και χρησιμοποιείται από τον ωφελούμενο για την εξυπηρέτηση διαφορετικού σκοπού. Η συγκεκριμένη συμπεριφορά μένει σε σημαντικό βαθμό ακάλυπτη ποινικά υπό το ισχύον δίκαιο και γι' αυτό η θέσπιση του υπό εξέταση εγκλήματος φαίνεται επιβεβλημένη (πρβλ. και άρθρο 300 παρ. 2 ΣχΠΚ της επιτροπής Μανωλεδάκη/Συμεωνίδου-Καστανίδου). Η έννοια της επιχορήγησης χρησιμοποιείται από το παρόν σχέδιο με ευρύτητα, καταλαμβάνοντας κάθε ενίσχυση με παροχή οικονομικού πλεονεκτήματος στο πλαίσιο δημόσιων πολιτικών (με σκοπό λ.χ. την

τόνωση της οικονομίας και της ανταγωνιστικότητας, την προστασία του περιβάλλοντος, την ενίσχυση του πολιτισμού, της επιστήμης, ευπαθών ομάδων του πληθυσμού κ.ά.), δηλαδή όχι μόνο θετικές παροχές αλλά και τις παρεμβάσεις εκείνες οι οποίες, ανεξαρτήτως μορφής, μειώνουν τις επιβαρύνσεις για τις επιχειρήσεις κ.λπ. Στην παρ. 2 μάλιστα της προτεινόμενης διάταξης περιλαμβάνεται σχετικός ορισμός για τις ανάγκες εφαρμογής της.

Η αποσύνδεση του αξιοποιίνου από το στοιχείο της παραπλανητικής συμπεριφοράς επιβάλλει αφενός την απομάκρυνση από τον όρο “απάτη σχετική με τις επιχορηγήσεις (ή επιδοτήσεις)”, που χρησιμοποιείται συχνά διεθνώς, και αφετέρου την πρόβλεψη ηπιότερης ποινής σε σχέση με την απάτη, στο μέτρο που ο δράστης της κατάχρησης επιχορήγησης έχει αποκτήσει νόμιμα το επίμαχο χρηματικό ποσό ή οικονομικό πλεονέκτημα και απλώς το χρησιμοποιεί αντίθετα προς τις δεσμεύσεις που έχει αναλάβει. Προβλέπεται, εξάλλου, ρητά ότι η διάταξη θα είναι σχετικά επικουρική έναντι άλλων που διεκδικούν εφαρμογή σε ορισμένες περιπτώσεις (απάτη όταν λ.χ. η αξίωση ανάκτησης της επιχορήγησης ματαιώνεται λόγω παραπλανητικής συμπεριφοράς, ίσως σπάνια υπεξαίρεση). Η ρήτρα επικουρικότητας αυτονόητα δεν καταλαμβάνει προσβολές που γίνονται με άλλη πράξη (π.χ. κατάχρηση της πρώτης δόσης της επιχορήγησης και απάτη ως προς τη χορήγηση της δεύτερης δόσης).

στ) Η νομοτυπική μορφή της *απιστίας* εμπλουτίζεται ρητά με τα “άγραφα” στοιχεία που γίνονται και σήμερα δεκτά από τη θεωρία και τη νομολογία και ειδικότερα με την απαίτηση η πράξη να τελείται με κατάχρηση της αντιπροσωπευτικής εξουσίας του δράστη κατά παράβαση των κανόνων επιμελούς διαχείρισης και να προκαλεί βέβαιη και οριστική ζημία (πρβλ. το άρθρο 303 του ΣχΠΚ της επιτροπής Μανωλεδάκη/Συμεωνίδου-Καστανίδου). Επίσης, ρητά εισάγονται ως πηγές της διαχειριστικής ιδιότητας η δικαστική απόφαση και η διοικητική πράξη, προκειμένου, ιδίως με την τελευταία, να τονιστεί ότι εδώ εμπíπτουν και οι δημόσιοι υπάλληλοι που ασκούν διαχείριση δημόσιας περιουσίας. Πράγματι, με την κατάργηση του άρθρου 256 ΠΚ και την πρόβλεψη διακεκριμένης παραλλαγής για την τέλεση της απιστίας από υπάλληλο, γίνεται σαφές ότι η απιστία περί την υπηρεσία αντιμετωπίζεται πλέον στο πλαίσιο του άρθρου 390.

Σε σχέση με τις διακεκριμένες παραλλαγές του εγκλήματος ισχύει ό,τι αναφέρθηκε παραπάνω, ενώ καθιερώνεται και εδώ η απιστία με μικρή περιουσιακή ζημία ως προνομιούχα μορφή. Με τις προτεινόμενες παρεμβάσεις αίρονται, μεταξύ άλλων, άτοπα και αξιολογικές αντινομίες που υφίστανται σήμερα στη σχέση των άρθρων 390 και 256 ΠΚ, όπως π.χ. η ευχερέστερη αναβάθμιση της ευθύνης του ιδιώτη διαχειριστή σε κακουργηματική (με το άρθρο 390 εδ. β΄) σε σχέση με την αντίστοιχη ευθύνη του υπαλλήλου σύμφωνα με το άρθρο 256 περ. γ΄ ΠΚ.

ζ) Η ρητή απαίτηση για την ύπαρξη διαχειριστικής εξουσίας στο ενεργητικό υποκείμενο της απιστίας συχνά παραβλέπεται στην πράξη όταν εκδικάζονται πράξεις προσώπων που, ενώ δεν ασκούν κατ' ακριβολογία διαχείριση (: επιχείρηση νομικών διαχειριστικών πράξεων με εξουσία αντιπροσώπευσης και με δυνατότητα ίδιας πρωτοβουλίας και λήψης αποφάσεων με κίνδυνο και ευθύνη αυτών), έχουν συγκεκριμένη υπηρεσιακή ενασχόληση με τα δημόσια (και όχι μόνον) έσοδα και παραβαίνουν τα καθήκοντά τους αναφορικά με τον προσδιορισμό ή την είσπραξη αυτών, με συνέπεια να επιφέρουν περιουσιακή ζημία. Ο περιορισμός της ευθύνης τέτοιων προσώπων στο πλαίσιο της παράβασης καθήκοντος (*εφόσον* είναι δυνητικά

υποκείμενα αυτού και εάν συντρέχουν οι υποκειμενικές προϋποθέσεις του άρθρου 259 ΠΚ) ή η αναμονή για το αν θα τελέσουν λ.χ. απάτη ή συμμετοχική πράξη σε απιστία άλλου δεν φαίνεται να ικανοποιεί από αντεγκληματική άποψη. Από την άλλη πλευρά, στις σχετικές νομολογιακές κρίσεις συχνά εντοπίζει κανείς παράβλεψη των προϋποθέσεων του νόμου και “αναβάθμιση” των προσώπων αυτών σε αυτουργούς απιστίας. Το πρόβλημα αφορά ιδίως το δημόσιο αλλά όχι σπάνια και τον ιδιωτικό τομέα (λ.χ. εισπράκτορας-“ταμίας” δημόσιας υπηρεσίας, νοσοκομείου ή μουσείου που εισπράττει αντίτιμο μικρότερο από το οριζόμενο, αστυνομικός που δε βεβαιώνει παραβάσεις, καταμετρητής ηλεκτρικού ρεύματος που καταγράφει μικρότερη κατανάλωση από την πραγματική, υπάλληλος ιδιωτικής επιχείρησης που χρεώνει φθηνότερα τα πωλούμενα είδη ή τις παρεχόμενες υπηρεσίες). Για την αντιμετώπιση του προβλήματος προτείνεται η καθιέρωση ειδικού εγκλήματος στο άρθρο 390Α΄ ΠΚ (παράβαση καθηκόντων σχετικά με τα έσοδα). Έτσι, και η ύλη της απιστίας δεν θα διευρύνεται ανεπίτρεπτα στην πράξη και οι σχετικές περιουσιακές προσβολές, που πράγματι είναι άξιες ποινικού κολασμού, δε θα μένουν ακάλυπτες ως τέτοιες.

Στην προκείμενη ρύθμιση προβλέπονται προνομιούχες και διακεκριμένες παραλλαγές του αδικήματος, αντίστοιχες με αυτές των προηγούμενων εγκλημάτων αλλά (ειδικά οι διακεκριμένες) με ελαφρύτερες ποινές (όπως και η βασική μορφή). Η διάταξη θα είναι σχετικά επικουρική έναντι άλλων, όπως ιδίως οι διατάξεις για την απιστία και την υπεξαίρεση. Έτσι, για παράδειγμα, εκείνος που τιμωρείται βαρύτερα ως αυτουργός ή συμμετοχός απιστίας δεν θα υπάγεται στην προτεινόμενη ρύθμιση.

η) Οι καρτελικές συμπράξεις και γενικότερα η νόθευση και παρακώλυση του ελεύθερου ανταγωνισμού στο πλαίσιο διαγωνισμών για την ανάθεση δημοσίων έργων ή προμηθειών ή υπηρεσιών αποτελούν μια πραγματικότητα και ένα σοβαρό κίνδυνο για τη δημόσια περιουσία, με την έννοια ότι είναι πιθανό να επιλεγεί προσφορά μη ανταγωνιστική από οικονομική άποψη ή ανάδοχος ακατάλληλος (που δε θα εκτελέσει προσηκόντως το έργο κ.λπ.). Ο κίνδυνος αυτός, ανεξάρτητα από το αν θα εξελιχθεί σε βλάβη της δημόσιας περιουσίας (η οποία είναι αμφίβολο αν αντιμετωπίζεται με τη διάταξη για την απάτη), είναι άξιος ποινικού κολασμού (βλ. και άρθρο 305 παρ. 1 ΣχΠΚ της επιτροπής Μανωλεδάκη/Συμεωνίδου Καστανίδου), με δεδομένες μάλιστα τις ανεπαρκείς ποινές της νομοθεσίας για τον ελεύθερο ανταγωνισμό (βλ. άρθρο 44 παρ. 1 ν. 3959/2011). Για τη συγκεκριμένη πράξη προβλέπεται ειδική μορφή έμπρακτης μετάνοιας λόγω της ιδιομορφίας του αδικού αυτής (: έγκλημα διακινδύνευσης).

θ) Η ιδιαίτερη θέση των προσώπων που έχουν εξουσία λήψης αποφάσεων ή ελέγχου ή ασκούν έμπρακτα διευθυντικά καθήκοντα σε υπηρεσίες του Δημοσίου, ν.π.δ.δ., της Ε.Ε. ή οργανισμών της ή σε επιχείρηση ή ν.π.ι.δ. ή ένωση προσώπων χωρίς νομική προσωπικότητα επιβάλλει σε αυτά την υπεύθυνη άσκηση των πιο πάνω εξουσιών και καθηκόντων, ώστε να αποτρέπουν και να προλαμβάνουν τη διάπραξη αδικημάτων σε βάρος της δημόσιας περιουσίας. Στο μέτρο που η ύπαρξη σχετικής ιδιαίτερης νομικής υποχρέωσης για την εφαρμογή του άρθρου 15 ΠΚ δεν είναι σε κάθε περίπτωση βέβαιη, είναι σκόπιμη η καθιέρωση ενός γνήσιου εγκλήματος παράλειψης, το οποίο πάντως θα είναι σχετικά επικουρικό έναντι τυχόν βαρύτερης ποινικής ευθύνης (ιδίως με βάση τις διατάξεις για τη συμμετοχή σε συνδυασμό με το άρθρο 15 ΠΚ).

Γ. ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ ΤΗΣ Ε.Ε

1. Βασικές παράμετροι

Οι σημαντικές παράμετροι στη βάση των οποίων κρίθηκε στο παρόν σχέδιο η τυχόν αναγκαιότητα εισαγωγής ειδικών διατάξεων για μια ορθή και λειτουργική μεταφορά της Σύμβασης PIF και των Πρωτοκόλλων της στην εθνική μας έννομη τάξη υπήρξαν τρεις:

α) οι σχετικές ποινικές διατάξεις που υφίστανται ήδη στη νομοθεσία μας (χωρίς φυσικά να λαμβάνεται υπόψη ο ν. 2803/2000 που μετέφερε τη Σύμβαση και τα Πρωτόκολλά της στο ελληνικό δίκαιο και επιχειρείται να τροποποιηθεί με την παρούσα πρόταση),

β) το ελάχιστο αξιόποιο που επιβάλλει η Σύμβαση PIF, και

γ) η αρχή της εξομοίωσης στην προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε. σε σχέση με αυτά του ελληνικού Δημοσίου.

Παράλληλα, σε επιμέρους σημαντικά σημεία λήφθηκε υπόψη και η πρόταση οδηγίας για την καταπολέμηση της απάτης κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε. με μέσα του ποινικού δικαίου¹, σε όποιο μέτρο τουλάχιστον αυτά δεν αποτελούν αντικείμενο αμφισβήτησης μεταξύ των οργάνων που μετέχουν στην ενωσιακή νομοθετική διαδικασία.

2. Αρχή της εξομοίωσης και ενσωμάτωση της προστασίας των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε. στην ελληνική ποινική νομοθεσία

Επειδή η κεντρική συμπεριφορά που περιγράφεται στην PIF ως «απάτη» κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε. μπορεί να συνιστά κατά το ελληνικό δίκαιο διάφορα –τυποποιημένα ήδη– εγκλήματα, όπως π.χ. απάτη, υπεξαίρεση, απιστία, κ.λπ., σκόπιμο κρίθηκε για την ορθή ενσωμάτωση της Σύμβασης στο δίκαιο μας να μην επιλεγεί πρώτα απ' όλα ένας ειδικός ποινικός νόμος που να αφορά τις προσβολές της ενωσιακής περιουσίας. Η υπαγωγή των προσβολών και της περιουσίας του ελληνικού Δημοσίου –κατά την παρούσα πρόταση– στις κοινές διατάξεις που τυποποιούν τις πιο πάνω αξιόποινες συμπεριφορές καθιστά τούτη την επιλογή, με βάση την αρχή της εξομοίωσης του πρωτογενούς ενωσιακού δικαίου (άρθρο 325 παρ. 2 ΣΛΕΕ) η οποία επιβάλλει στα κράτη μέλη να προστατεύσουν την ενωσιακή περιουσία όπως προστατεύουν τη δική τους, επιβεβλημένη. Μια τέτοια βασική θέση διευκολύνει από την άλλη πλευρά την αρμονική ενσωμάτωση της σχετικής ενωσιακής νομοθεσίας στην εθνική μας έννομη τάξη: δημιουργεί νέα-ειδική νομοθεσία μόνο στο μέτρο που τούτη είναι πραγματικά απαραίτητη, ενώ παράλληλα διαφυλάσσει από εσωστηματικές αντιφάσεις που συχνά αναφέρονται με την εισαγωγή ειδικών ποινικών νόμων, οι οποίοι δε συντονίζονται επαρκώς με την υπόλοιπη ποινική νομοθεσία. Πέραν αυτού, η πιο πάνω επιλογή, αξιοποιώντας για την ποινική καταστολή της λεγόμενης «ευρωπαϊκής» όλο το εύρος της εθνικής ποινικής νομοθεσίας που μπορεί να καταλάβει τις σχετικές συμπεριφορές, όπως αυτό συμβαίνει και με τις αντίστοιχες προσβολές της περιουσίας του ελληνικού Δημοσίου, δηλ. τόσο τον ΠΚ όσο και ειδικούς ποινικούς νόμους (βλ.

¹ Βλ. COM (2012) 363 final, 11.7.2012 καθώς και τα έγγραφα του Συμβουλίου 9024/14, 29.4.2014 (με το αποτέλεσμα της 1^{ης} ανάγνωσης/πρότασεις-τροπολογίες Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου) και 15221/14, 27.11.2014 για το στάδιο στο οποίο βρίσκεται η διαδικασία σήμερα (Μάρτιος 2015).

υπό το παρόν σχέδιο τα φορολογικά αδικήματα), κάνει με ουσιαστικό τρόπο πράξη την εξομίωση της ποινικής προστασίας της ενωσιακής περιουσίας με αυτήν του ελληνικού Δημοσίου και περιορίζει στο ελάχιστο τις τυχόν αναγκαίες ιδιαίτερες επεμβάσεις. Τούτο ευνοεί την απλότητα και τη συστηματικότητα της ποινικής νομοθεσίας, αλλά και την ευκολία εφαρμογής της στην πράξη.

3. Ειδικότερα χαρακτηριστικά ενός αδικήματος βλάβης των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε. με χρήση ανακριβών ή ελλιπών στοιχείων και απόλυτη επικουρικότητα αυτού

Κενά της ισχύουσας νομοθεσίας (νοούμενης πάντα χωρίς τις προβλέψεις του ν. 2803/2000) σε σχέση με το ελάχιστο επιβαλλόμενο από τη Σύμβαση ΡΙΦ μέτρο, τα οποία μπορεί να οφείλονται π.χ. στη μη συνδρομή των στοιχείων της απάτης, της απιστίας κ.λπ. (όπως π.χ. σε περίπτωση έλλειψης του στοιχείου του γεγονότος ή της απαιτούμενης ειδικής μορφής δόλου), καλύπτονται στην παρούσα πρόταση με εισαγωγή αξιοποιήσιμου (και για αντίστοιχες προσβολές της περιουσίας του ελληνικού Δημοσίου) στο άρθρο 389B, το οποίο αποδίδει το περιεχόμενο της λεγόμενης «απάτης» κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε. σύμφωνα με την ΡΙΦ. Η διάταξη αυτή καθίσταται όμως *απόλυτα επικουρική* απέναντι σε κάθε άλλο έγκλημα. Έτσι, η υπερίσχυση και εφαρμογή διατάξεων που τυποποιούν ήδη ως αξιόποινες τις διακριτές συμπεριφορές της απάτης, της απιστίας, της λαθρεμπορίας κ.λπ. είναι δεδομένη, όπως και η εξομίωση της ποινικής προστασίας της ενωσιακής περιουσίας με την προστασία της περιουσίας του ελληνικού Δημοσίου, αλλά και αυτή της τελευταίας με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε..

Η ποινή αυτού του απόλυτα επικουρικού αδικήματος δεν θα μπορούσε εξάλλου να είναι βαρύτερη από εκείνη που προβλέπεται για την ελαφρότερη από άποψη απαξίας συμπεριφορά σε σχέση με το σχετικό αξιοποιήσιμο κατά της περιουσίας του ελληνικού Δημοσίου. Για τυχόν διακεκριμένες ή προνομιούχες μορφές του νέου αδικήματος ή λόγους επιβάρυνσης ή ελάφρυνσης της ποινής ακολουθήθηκαν από την άλλη πλευρά ανάλογες επιλογές που έγιναν αντίστοιχα για τις προσβολές της περιουσίας του ελληνικού Δημοσίου. Σ' αυτές είναι προσανατολισμένη εξάλλου και η εξάλειψη του αξιοποιήσιμου (βλ. έμπρακτη μετάνοια).

4. Συνοδευτικά αδικήματα προσβολών των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε.

Σε ό,τι αφορά τα συνοδευτικά της λεγόμενης «ευρωπαϊκής» αδικήματα που πρόβλεψε η ΡΙΦ με το 2^ο Πρωτόκολλό της, κρίθηκε ότι δεν υπάρχει καμία ανάγκη να επανεισαχθεί ρύθμιση για τη δωροδοκία-δωροληψία που μπορεί να ζημιώσει τα οικονομικά συμφέροντα της Ε.Ε., αφού η χωρίς καμία ανάλογη προσθήκη τιμώρηση των πράξεων δωροδοκίας αποτελεί ουσιαστικά ευρύτερο αξιοποιήσιμο, το οποίο έχουν αυτονόητα δικαίωμα να εισαγάγουν τα κράτη μέλη κατ' επιλογή τους. Η νομιμοποίηση εγκληματικών εσόδων από περιουσιακές προσβολές που στρέφονται κατά της Ε.Ε. υπήχθη εξάλλου στα αδικήματα νομιμοποίησης της παρούσας πρότασης (βλ. 4^η Ενότητα).

5. Οι ειδικότερες παρεμβάσεις για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε.

Με βάση τις κατευθυντήριες αρχές που εκτέθηκαν παραπάνω στο παρόν σχέδιο προτείνεται αδίκημα πλημμεληματικής μορφής, ακόμη και στις διακεκριμένες παραλλαγές του, ως απόλυτα επικουρική διάταξη που φέρει τον τίτλο «Αθέμιτη λήψη ή παρακράτηση δημόσιων πόρων» (Άρθρο 389B). Τούτο αποβλέπει να λειτουργήσει ως διάταξη που θα καταλαμβάνει βλάβες της ενωσιακής περιουσίας οι οποίες προκαλούνται με τους περιγραφόμενους στην PIF τρόπους, όταν αυτοί δεν μπορούν να υπαχθούν, λόγω έλλειψης κάποιου στοιχείου, στα εγκλήματα της απάτης, της απιστίας, της υπεξαίρεσης ή της λαθρεμπορίας. Με το συγκεκριμένο άρθρο παρέχεται εξάλλου όμοια προστασία και στην περιουσία του ελληνικού Δημοσίου. Η απόλυτα επικουρική τούτη διάταξη δεν τυποποιεί ωστόσο την κατάχρηση δημόσιων πόρων (του ελληνικού Δημοσίου ή της Ε.Ε.), όταν αυτοί δεν συνιστούν επιχορηγήσεις (οπότε και δεν καταλαμβάνονται από τη νεοεισαγόμενη διάταξη του άρθρου 389Α, για την οποία έγινε λόγος πιο πάνω). Και τούτο αφενός γιατί η ίδια η επεξηγηματική έκθεση της PIF φαίνεται να περιορίζει την ανάγκη ποινικοποίησης στην κατάχρηση των επιχορηγήσεων, που αποτελούν και το κύριο πεδίο προσβολών της ενωσιακής περιουσίας, και αφετέρου γιατί διαφορετική επιλογή θα οδηγούσε σε ένα εξαιρετικά διευρυμένο αξιόποινο που θα απλωνόταν στην ποινικοποίηση της κατάχρησης κάθε δημόσιου πόρου, όπως π.χ. ενός υπηρεσιακού αυτοκινήτου που χρησιμοποιήθηκε (και) για άλλο από τον προβλεπόμενο σκοπό. Τούτο όμως θα αποτελούσε προφανή υπέρβαση της χρήσης του ποινικού δικαίου ως *ultima ratio*.

Με βάση τις πιο πάνω επιλογές:

(i) Η ποινική προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε. *εντάσσεται συστηματικά στο σύνολο της ελληνικής ποινικής νομοθεσίας*, όπως εξάλλου αυτό συμβαίνει και με την προστασία της περιουσίας του ελληνικού Δημοσίου.

(ii) Το *αδίκημα που προτείνεται να αντικαταστήσει το άρθρο τέταρτο ν. 2803/2000 εντάσσεται στον Ποινικό Κώδικα ως άρθρο 389B* και:

- αλλάζει πρώτα απ' όλα τίτλο («Αθέμιτη λήψη ή παρακράτηση πόρων»), ώστε να μην λειτουργεί παραπλανητικά ως προς το αληθές περιεχόμενό του,
- καθίσταται απόλυτα επικουρικό απέναντι σε άλλες διατάξεις (όπως η απάτη, η απιστία, η λαθρεμπορία κ.λπ.), που μπορεί να καταλαμβάνουν επίσης τις περιγραφόμενες σ' αυτό συμπεριφορές, και κατευθύνει τον εφαρμοστή του δικαίου πρώτιστα σ' αυτές, επιτυγχάνοντας με απλό και λειτουργικό τρόπο την απαραίτητη εσωσυστηματική συνοχή κατά την εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας, αλλά και την εξομοίωση της προστασίας με την προστασία της περιουσίας του ελληνικού Δημοσίου· η προκείμενη ρύθμιση δεν θα εφαρμόζεται, εξάλλου, σε περίπτωση που η κρίσιμη κάθε φορά συμπεριφορά εμπίπτει στο πεδίο ειδικότερων συστημάτων, όπως αυτό των εγκλημάτων φοροδιαφυγής, ακόμη και αν δεν υπάρχει αξιόποινο κατ' αυτές π.χ. λόγω μη συνδρομής του απαραίτητου ελάχιστου ορίου χρηματικής αξίας του αντικειμένου της πράξης.
- διακρίνει τη βλάβη των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε. όταν αυτή αφορά τις δαπάνες της από εκείνη που αφορά τα έσοδά της. Έτσι η διάταξη δεν βρίσκεται μόνο σε σύμπνοια με την PIF (και τη σχετική πρόταση οδηγίας), αλλά και δεν δημιουργεί ερμηνευτικά προβλήματα για τον εφαρμοστή του δικαίου,
- σέβεται την αρχή του ορισμένου της τυποποιούμενης πράξης προσδιορίζοντας ειδικότερα τα αναγκαία χαρακτηριστικά των εγγράφων ή δηλώσεων που χρησιμοποιούνται για την τέλεση του αδικήματος,
- επιτρέπει να λειτουργήσουν κανονικά οι κανόνες της συρροής με το αδίκημα της πλαστογραφίας, όπως συμβαίνει και με το κλασικό αδίκημα της απάτης, στο μέτρο

που δεν τυποποιεί στο πλαίσιο του τρόπου τέλεσης τη χρήση πλαστών εγγράφων,
- λειτουργεί εγγυητικά για τον πολίτη στην περίπτωση της τέλεσης του αδικήματος με παράλειψη, αφού προσδιορίζει ρητά ότι η υφιστάμενη υποχρέωση που παραβιάζεται πρέπει να είναι νομική,
- δημιουργεί διακεκριμένες μορφές στις περιπτώσεις που δικαιολογεί κάτι τέτοιο ο συνήθης φαινότυπος της σχετικής εγκληματικής συμπεριφοράς, κατά βάση όμως όταν συμπροσβάλλεται και κάποιο άλλο έννομο αγαθό ή το ποσό της περιουσιακής προσβολής της Ένωσης είναι μεγάλο (όπως εξάλλου συμβαίνει και με τις περιουσιακές προσβολές κατά του ελληνικού Δημοσίου), ώστε τα υψηλότερα απειλούμενα πλαίσια ποινής να μπορούν να δικαιολογηθούν και ουσιαστικά,
- κάνει πράξη την αρχή της εξομοίωσης στην προστασία των οικονομικών συμφερόντων του ελληνικού Δημοσίου με αυτά της Ένωσης, με απώτερη συνέπεια οι προσβολές κατά των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε. να καλύπτονται κατ' όμοιο τρόπο από τις σχετικές ρυθμίσεις για την έμπρακτη μετάνοια, την εντελή ικανοποίηση και την ποινική συνδιαλλαγή.

(iii) Εξάλλου, η πρόταση του παρόντος σχεδίου καταργεί το άρθρο έκτο του ν. 2803/2000 που αναφέρεται στην κατάρτιση ή χορήγηση πλαστών, ανακριβών ή ελλιπών δηλώσεων ή εγγράφων για χρήση προς τέλεση ευρωπαϊκής. Με το άρθρο έκτο έχει εισαχθεί ένα εξαιρετικά διευρυμένο αξιόποινο για πολύ προωθημένες μορφές διακινδύνευσης της περιουσίας της Ε.Ε. που αφορά κατ' ουσία προπαρασκευαστικές πράξεις της λεγόμενης «ευρωπαϊκής», την ποινικοποίηση των οποίων δεν επέβαλε με κανένα τρόπο η Σύμβαση PIF ούτε επιτρέπει η αρχή της *ultima ratio*.

(iv) Αξίζει να σημειωθεί επίσης ότι η θεμελίωση ποινικής ευθύνης των διευθυντών επιχειρήσεων που επιβάλλει η PIF για την παράλειψη εποπτείας προσώπων τα οποία τελούν υπό τον έλεγχο τους και προσβάλλουν τα οικονομικά συμφέροντα της Ένωσης ρυθμίζεται, όπως είδαμε πιο πάνω, από την προτεινόμενη διάταξη του άρθρου 406B', ενώ οι ρυθμίσεις για την ευθύνη των νομικών προσώπων και τις διοικητικές κυρώσεις που επιβάλλονται σ' αυτά, καθώς και της δήμευσης ή αποστέρησης της εγκληματικής περιουσίας που αποκτήθηκε και από πράξεις προσβολής των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε., έχουν στο παρόν σχέδιο γενικότερο χαρακτήρα και παρουσιάζονται σε αυτοτελείς ενότητες (βλ. ενότητες 7^η και 5^η αντίστοιχα του προτεινόμενου σχεδίου). Από την άλλη πλευρά, οι παρεμβάσεις στα ζητήματα ποινικής δικαιοδοσίας της Ελλάδας για τα αδικήματα αυτά συζητούνται αμέσως παρακάτω, στις προτεινόμενες σχετικά με την εδώ ενδιαφέρουσα ύλη τροποποιήσεις του Γενικού Μέρους του Ποινικού Κώδικα.

Τέλος, αξίζει να επισημανθεί ότι η πρόταση οδηγίας για την καταπολέμηση της απάτης με μέσα του ποινικού δικαίου ενδέχεται να καταστήσει αναγκαίες και παραπέρα νομοθετικές τροποποιήσεις (όπως π.χ. παρεμβάσεις στο περιεχόμενο της λεγόμενης «ευρωπαϊκής», στις απειλούμενες ποινές, την εισαγωγή ειδικής διακεκριμένης μορφής αυτής σε περίπτωση τέλεσής της στο πλαίσιο εγκληματικής οργάνωσης, την προσθήκη νέων συνοδευτικών αδικημάτων, αλλά και παρεμβάσεις που αφορούν θεσμούς του γενικού μέρους, όπως το θεσμό της παραγραφής). Ωστόσο, επειδή οι διαβουλεύσεις για την τελική μορφή που θα λάβει η συγκεκριμένη οδηγία δεν έχουν ολοκληρωθεί, το παρόν σχέδιο δεν είναι δυνατό να προσαρμόσει τις προτάσεις του σε αυτήν. Έλαβε όμως υπόψη του σημαντικά στοιχεία της που δεν φαίνεται να τίθενται υπό αμφισβήτηση στην παρούσα φάση (όπως π.χ. έννοια των οικονομικών συμφερόντων της Ε.Ε., ρύθμιση δικαιοδοσίας κ.ά.).

Δ. ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΓΕΝΙΚΟΥ ΜΕΡΟΥΣ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ

Για την ορθή ερμηνεία και αποτελεσματικότερη εφαρμογή των διατάξεων του ειδικού μέρους του Ποινικού Κώδικα που προστατεύουν τη δημόσια και ενωσιακή περιουσία (αλλά και σχετικών ειδικών ποινικών νόμων, όπως αυτός που αφορά τα φορολογικά αδικήματα) είναι αναγκαίες ορισμένες παρεμβάσεις στο γενικό μέρος του Κώδικα. Κάποιες από αυτές αφορούν το σύνολο των εγκλημάτων με περιουσιακό ή ιδιοκτησιακό αντικείμενο (ή και με τέτοιο αντικείμενο)· άλλωστε, όπως προαναφέρθηκε, η δημόσια περιουσία δεν προστατεύεται μέσα από ειδικές γι' αυτήν διατάξεις παρά μόνο κατ' εξαίρεση. Πρόκειται, ωστόσο, για παρεμβάσεις που βελτιώνουν από αντεγκληματική και δικαιοκρατική άποψη το νομικό status των ιδιοκτησιακών και περιουσιακών εγκλημάτων, με την παρέμβαση του νομοθέτη να φαίνεται από καιρό αναγκαία ως προς ορισμένες τουλάχιστον από αυτές, βάσει των νομολογιακών και επιστημονικών δεδομένων. Πιο συγκεκριμένα, προτείνονται οι ακόλουθες παρεμβάσεις:

1. Τροποποίηση άρθρων 6 και 7 ΠΚ

Για την αποτελεσματικότερη προστασία της δημόσιας περιουσίας από προσβολές τελούμενες στην αλλοδαπή, φαίνεται σκόπιμη η αποσύνδεση της δίωξης των σχετικών πλημμεληματικών συμπεριφορών στην Ελλάδα από την υποβολή έγκλησης ή αίτησης της κυβέρνησης της χώρας όπου διαπράχθηκε το αδίκημα. Για το λόγο αυτό προτείνεται η εισαγωγή σχετικής εξαίρεσης στο άρθρο 6 παρ. 3 και έμμεσα (μέσω του άρθρου 7 παρ. 2) στο άρθρο 7.

Στο ίδιο πλαίσιο, είναι αναγκαία η ρητή αναφορά των φορέων της δημόσιας περιουσίας (Ελληνικού Δημοσίου, ν.π.δ.δ., Ε.Ε. κ.λπ.) ως πιθανών παθόντων στην αρχή της παθητικής προσωπικότητας (άρθρο 7 ΠΚ). Ωστόσο, στο μέτρο που ούτως ή άλλως η ισχύουσα σήμερα διάταξη δεν φαίνεται να καλύπτει χωρίς επιφυλάξεις τα “ελληνικά” νομικά πρόσωπα γενικώς, προτείνεται η αναφορά να γίνει σε νομικά πρόσωπα που εδρεύουν στην ημεδαπή (έτσι το άρθρο 7 παρ. 1 εδ. β΄ ΣχΠΚ της επιτροπής Μανωλεδάκη/Συμεωνίδου Καστανίδου), ώστε να περιλάβει ρητά και χωρίς αμφιβολίες όλες τις δυνατές περιπτώσεις. Ειδικά για την Ε.Ε. και τους οργανισμούς της, σκόπιμος είναι ο ρητός περιορισμός της επέκτασης του ποινικού ενδιαφέροντος της χώρας μας μόνο σε ό,τι αφορά την περιουσία και την ιδιοκτησία τους, στην παρούσα τουλάχιστον χρονική στιγμή.

2. Ορισμοί άρθρου 13 ΠΚ

- **Άρθρο 13 στοιχ. στ΄ (ορισμός κατ' επάγγελμα τέλεσης της πράξης):** Η έννοια της κατ' επάγγελμα τέλεσης της αξιόποινης πράξης χρησιμοποιείται ευρέως τόσο από την ισχύουσα νομοθεσία όσο και από το προτεινόμενο σχέδιο, ιδίως για τη διακεκριμένη μεταχείριση μιας προσβολής. Από την άλλη πλευρά, πάντως, όχι τόσο η ίδια η έννοια και ο νομοθετικός της ορισμός (που και αυτός διακρίνεται πάντως από την έμφαση στο υποκειμενικό στοιχείο του σκοπού πορισμού εισοδήματος και όχι στον πορισμό αυτόν καθεαυτόν) όσο ιδίως η νομολογιακή της εφαρμογή συνεπάγονται συχνά ανεπίτρεπτες διευρύνσεις και υπερβολές (λ.χ. αναφορικά με την έννοια της υποδομής, την κατάφαση της κατ' επάγγελμα τέλεσης σε κάθε σχεδόν περίπτωση επανειλημμένης τέλεσης κ.ά.). Για τους λόγους αυτούς, προτείνονται: α) η νομοθετική απαίτηση ο

δράστης να *πορίζεται* εισόδημα και όχι απλώς να αποσκοπεί σε κάτι τέτοιο και β) το εισόδημα αυτό να προκύπτει από το συνδυασμό των δύο αντικειμενικών περιστάσεων που υφίστανται και σήμερα (της επανειλημμένης και συστηματικής τέλεσης της πράξης), ώστε μόνο επί σωρευτικής τους συνδρομής να στοιχειοθετείται τέλεση κατ' επάγγελμα (όπως ήδη από ετών έχει προταθεί στη θεωρία). Η αναφορά μάλιστα σε *συστηματική* τέλεση (αντί της έννοιας της υποδομής) προτιμάται ιδίως για να αποστασιοποιήσει τον προτεινόμενο ορισμό από τη μέχρι σήμερα υπερβολικά διευρυμένη νομολογιακή αντίληψη περί της έννοιας της υποδομής, αλλά και για να υποδείξει ότι η διαμορφωμένη υποδομή και μεθοδικότητα (συστηματικότητα) πρέπει να έχει αξιοποιηθεί για την τέλεση της πράξης (και μάλιστα για την επανειλημμένη τέλεση) και τον πορισμό εισοδήματος και δεν αρκεί η διαμόρφωση υποδομής που απλώς προορίζεται να χρησιμοποιηθεί γι' αυτά.

- **Άρθρο 13 στοιχ. η´ (ορισμός δημόσιας περιουσίας και ιδιοκτησίας):** Η δημόσια περιουσία και ιδιοκτησία ορίζονται για πρώτη φορά αυτοτελώς (και όχι μέσω διάταξης που αφορά την έννοια του υπαλλήλου). Ο προτεινόμενος ορισμός περιλαμβάνει τις παραδοχές που καταγράφηκαν πιο πάνω (στις βασικές εισαγωγικές σκέψεις, υπό Α´).

- **Άρθρο 13 στοιχ. θ´ (ορισμοί ποσοτικά διατιμημένων αξιών):** Η ισχύουσα σήμερα νομοθεσία διαμορφώνει τη διακεκριμένη (και ιδίως την κακουργηματική) ευθύνη του δράστη περιουσιακών προσβολών με κύριο σημείο αναφοράς το ύψος της αξίας του αντικειμένου της πράξης, της περιουσιακής ζημίας ή του περιουσιακού οφέλους (αυτοτελώς ή σε συνδυασμό με άλλα κριτήρια, όπως λ.χ. η κατ' επάγγελμα τέλεση, η χρήση ιδιαίτερων τεχνασμάτων κ.ά.). Η συγκεκριμένη επιλογή μπορεί καταρχήν να επιδοκιμαστεί δεδομένης της φύσης του εννόμου αγαθού και για το λόγο αυτό το κριτήριο της αξίας του αντικειμένου της προσβολής υιοθετείται και από το σχέδιο είτε αυτοτελώς είτε συνδυαστικά με άλλα. Ζήτημα, ωστόσο, αποτελεί η επιλογή ανάμεσα στη χρήση μιας αμιγώς ποσοτικής διατίμησης (όπως συμβαίνει σήμερα στις κακουργηματικές παραλλαγές, με εξαίρεση εκείνην του άρθρου 375§2 εδ. α´ ΠΚ) αφενός και στη χρήση μιας αόριστης νομικής έννοιας που εξειδικεύεται από το δικαστή σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση (όπως ο όρος “ιδιαίτερα μεγάλη αξία”) αφετέρου.

Η προτεινόμενη ρύθμιση επιδιώκει να συγκεράσει τα πλεονεκτήματα τόσο της μίας όσο και της άλλης επιλογής, απομονώνοντας ή έστω μετριάζοντας τα βασικά μειονεκτήματά τους. Έτσι, υιοθετείται η λογική μιας ποσοτικής διατίμησης συνδεδεμένης με μία εξωποινική κοινωνικοοικονομική μονάδα, περιοδικά μεταβαλλόμενη στο χρόνο από νομική άποψη. Ως τέτοια επιλέγεται το ημερομίσθιο του ανειδίκευτου εργάτη, όπως αυτό ισχύει κάθε φορά κατά το χρόνο τέλεσης της πράξης, χωρίς για τις όποιες μεταβολές να εφαρμόζεται το άρθρο 2 παρ. 1 ΠΚ. Ουσιαστικά το εγγενώς και διαρκώς μεταβαλλόμενο στο χρόνο μέγεθος της οικονομικής αξίας μιας περιουσιακής βλάβης επιβάλλει την ίδια μεταχείριση που ισχύει και στην επιλογή του νομοθέτη για τους νόμους προσωρινής ισχύος (άρθρο 3 ΠΚ), αφού η μονάδα μέτρησης είναι από τη φύση της «προσωρινή» (αναπροσαρμοζόμενη αναγκαία στο χρόνο), και συνεπώς δεν μπορεί παρά να εφαρμόζεται για τις πράξεις που έγιναν όσο αυτή ίσχυε. Διαφορετικά θα ακυρωνόταν η λογική της όποιας σύνδεσης με αυτήν. Ενδεχόμενα προβλήματα διαχρονικού δικαίου στο πλαίσιο του κατ' εξακολούθηση εγκλήματος, άλλωστε, θα αντιμετωπιστούν με βάση τις απόψεις που έχουν υποστηριχθεί στο πλαίσιο του άρθρου 98 ΠΚ και ιδίως της δεύτερης παραγράφου αυτού (το τελευταίο πρόβλημα υφίσταται και υπό το ισχύον

σήμερα δίκαιο, όπως λ.χ. στην περίπτωση κατ' εξακολούθηση υπεξαίρεσης με τρεις μερικότερες πράξεις από τις οποίες η τελευταία τελείται μετά την τυχόν νομοθετική μείωση του χρηματικού ορίου της κακουρηγηματικής παραλλαγής σε ποσό που υπολείπεται της συνολικής αξίας των τριών μερικότερων πράξεων).

Με τον παραπάνω τρόπο αποφεύγεται η ανασφάλεια δικαίου την οποία επιφέρει η χρήση αόριστων νομικών εννοιών (με δεδομένο μάλιστα το γνωστό αλλά προβληματικό “αυτοπεριορισμό” του αναιρετικού ελέγχου από τον Άρειο Πάγο) και ταυτόχρονα θεραπεύεται το σοβαρότερο μειονέκτημα της διατίμησης, που είναι η “συστημική” παραγραφή του αξιοποιού την οποία συνεπάγεται η – αναγκαία κάθε τόσο – προσαρμογή των διατάξεων στα εκάστοτε οικονομικά δεδομένα. Παράλληλα, αντιμετωπίζεται μερικώς και το πρόβλημα του “αυθαίρετου” χαρακτήρα της νομοθετικής επιλογής του ποσού που “μετατρέπει” το πλημμέλημα σε κακούρηγμα, που αποτυπώνεται στην επισήμανση σχετικά με το ποια ουσιώδη διαφορά έχει μία προσβολή 119.000 ευρώ από εκείνη των 121.000 ευρώ. Η διαρκής μεταβολή και προσαρμογή των ποσοτικών ορίων στα εκάστοτε κοινωνικοοικονομικά δεδομένα φαίνεται να μετριάξει κάπως το πρόβλημα.

Από εκεί και πέρα υιοθετείται μία τριπλή διαβάθμιση της αξίας του αντικείμενου της πράξης (ή της περιουσιακής ζημίας ή του περιουσιακού οφέλους) προς τα πάνω με διάκριση ανάμεσα σε αξία μεγάλη, ιδιαίτερα μεγάλη και εξαιρετικά μεγάλη. Ταυτόχρονα, όσον αφορά τις προνομιούχες παραλλαγές, εγκαταλείπεται ο όρος “ευτελής αξία” και αντικαθίσταται από τον όρο “μικρή αξία”, όπως ήδη έχει προταθεί με το ΣχΠΚ της επιτροπής Μανωλεδάκη/Συμεωνίδου-Καστανίδου. Με τον τρόπο αυτό, σκοπείται να διευρυνθεί το πεδίο εφαρμογής των προνομιούχων παραλλαγών, ενώ ταυτόχρονα και η συγκεκριμένη έννοια υπάγεται στην κατά τα παραπάνω ποσοτική διατίμηση.

3. Επιβαρυντικές περιστάσεις στα εγκλήματα με περιουσιακό ή ιδιοκτησιακό αντικείμενο (άρθρο 81B΄ ΠΚ)

Με τη συγκεκριμένη διάταξη προτείνεται η εισαγωγή των ακόλουθων επιβαρυντικών περιστάσεων (και όχι διακεκριμένων παραλλαγών) για το σύνολο των εγκλημάτων με περιουσιακό ή ιδιοκτησιακό αντικείμενο (ή και με τέτοιο αντικείμενο):

α) Εισάγεται η γενική επιβαρυντική περίπτωση της προσβολής της δημόσιας περιουσίας ή ιδιοκτησίας, για την οποία έγινε ήδη λόγος παραπάνω (στις βασικές εισαγωγικές σκέψεις, υπό Α΄). Προϋπόθεση αποτελεί η δημόσια περιουσία ή ιδιοκτησία να προσβάλλονται αμέσως από την πράξη (ευθέως).

β) Επιβαρυντική περίπτωση θεωρείται η χρήση πολύπλοκων μεθόδων συγκάλυψης που κατατείνουν σε παραπλάνηση του ελέγχου, στο μέτρο που διευκολύνει τη “διαιώνιση” της προσβολής. Έτσι, εγκαταλείπεται η “ταλαιπωρημένη” έννοια των ιδιαίτερων τεχνασμάτων και ιδίως η σύνδεσή της με διακεκριμένη (κακουρηγηματική) παραλλαγή.

γ) Τέλος, ιδιαίτερη απαξία προσδίδει στην αξιόποινη πράξη η άσκηση αθέμιτης επιρροής σε δημόσιους υπαλλήλους από τον προϊστάμενό τους με στόχο να παραβούν τα καθήκοντά τους (π.χ. υπεξαίρεση από υπάλληλο με ηθικό αυτουργό τον προϊστάμενό του: για τον τελευταίο θα ληφθεί υπόψη η συγκεκριμένη επιβαρυντική περίπτωση). Τούτη η αθέμιτη επιρροή θα αντιμετωπίζεται ως επιβαρυντική περίπτωση

μόνο εφόσον δεν αξιολογείται αυτοτελώς σε σχέση με άλλο έγκλημα.

4. Μειωμένο πλαίσιο για την ποινή της κάθειρξης έως δεκαπέντε ετών (άρθρο 83 περ. γ΄ ΠΚ)

Αναγκαία συνέπεια της ευρείας χρήσης από το σχέδιο του πλαισίου ποινής κάθειρξης έως δεκαπέντε ετών (στις ιδιαίτερα διακεκριμένες παραλλαγές πρώτου επιπέδου των περιουσιακών και ιδιοκτησιακών εγκλημάτων) αποτελεί η διευθέτηση του ζητήματος του πλαισίου της απειλούμενης ποινής επί συνδρομής λόγου μείωσης (άρθρο 83 ΠΚ). Για το προτεινόμενο μειωμένο πλαίσιο (φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους ή κάθειρξη μέχρι εννέα ετών) λαμβάνεται υπόψη η ισχύουσα κλιμάκωση των υφιστάμενων περ. γ΄ και δ΄ του άρθρου 83 ΠΚ.

5. Απαγόρευση διπλής αξιολόγησης του αυτού περιουσιακού μεγέθους επί συρροής εγκλημάτων με περιουσιακό ή ιδιοκτησιακό αντικείμενο (άρθρο 97Α΄ παρ. 1 ΠΚ)

Το ζήτημα της συρροής λ.χ. της κακουργηματικής πλαστογραφίας ή ψευδούς βεβαίωσης με την κακουργηματική απάτη ή απιστία έχει απασχολήσει έντονα την ποινική επιστήμη, για την οποία θεωρείται μάλλον αυτονόητη η απαγόρευση της διπλής αξιολόγησης της προσβολής του αυτού περιουσιακού μεγέθους. Ωστόσο, η ποινική νομολογία δέχεται παγίως την αληθινή συρροή των κακουργηματικών παραλλαγών των οικείων εγκλημάτων, με ελάχιστες φωτεινές εξαιρέσεις δικαστηρίων της ουσίας. Για το λόγο αυτό φαίνεται σκόπιμη η νομοθετική αντιμετώπιση του ζητήματος, με μία διάταξη που επιβάλλει την αξιολόγηση του εκάστοτε περιουσιακού μεγέθους στο πλαίσιο ενός από τα συρρέοντα εγκλήματα και μάλιστα του βαρύτερου από αυτά (και επί ισοβαρών στο πλαίσιο ενός από αυτά). Η συγκεκριμένη ρύθμιση καταλαμβάνει μόνο το ζήτημα της ποινής και δεν αφορά τα στάδια κίνησης της ποινικής δίωξης, διατύπωσης του κατηγορητηρίου και παραπομπής στο ακροατήριο, καθώς ενδέχεται ο κατηγορούμενος να απαλλαγεί για ένα από τα συρρέοντα εγκλήματα σε μεταγενέστερο διαδικαστικό στάδιο, με αποτέλεσμα να μην τίθεται πλέον θέμα συρροής και επομένως διπλής αξιολόγησης. Για τον ίδιο λόγο αποσαφηνίζεται ότι η επιβολή πλημμεληματικής ποινής λ.χ. για το έγκλημα της πλαστογραφίας (επί συρροής με κακουργηματική απάτη, υπεξαίρεση ή απιστία) δεν μεταβάλλει τον ποινικό χαρακτήρα της πράξης, με ό,τι τούτο συνεπάγεται ιδίως για το ζήτημα της παραγραφής. Διαφορετικά, η νομοθετική καθιέρωση της απαγόρευσης διπλής αξιολόγησης θα σήμαινε *καθολική μη αξιολόγηση* ακόμη και του τμήματος της συμπεριφοράς που δεν αξιολογείται διπλά, όταν για παράδειγμα από την τέλεση της πράξης έως την αμετάκλητη εκδίκηση μεσολαβεί πλήρης οκταετία.

6. Συνολικός υπολογισμός της αξίας του αντικειμένου της πράξης επί πολλαπλής τέλεσης του εγκλήματος με την ίδια πράξη (αληθινή κατ' ιδέα συρροή - άρθρο 97Α΄ παρ. 2 ΠΚ)

Διατηρουμένης της ρύθμισης του άρθρου 98 ΠΚ για το κατ' εξακολούθηση έγκλημα (: αληθινή πραγματική συρροή) ως έχει σήμερα, σκόπιμη αποβαίνει η ρητή πρόβλεψη του συνυπολογισμού της αξίας του αντικειμένου των εγκλημάτων που πραγματώνονται πολλές φορές με μία πράξη (: αληθινή κατ' ιδέα συρροή), όπως λ.χ. όταν με την ίδια πράξη γίνεται ιδιοποίηση πραγμάτων που ανήκουν σε διαφορετικούς ιδιοκτήτες. Με την προτεινόμενη διάταξη δεν απαιτείται πλέον η ρύθμιση του

ζητήματος να γίνεται σε κάθε επιμέρους διάταξη του ειδικού μέρους του ΠΚ με την – αμφίβολης ορθότητας και σαφήνειας – χρήση του όρου “συνολικά”, ο οποίος υπάρχει σήμερα μόνο στις *κακουργηματικές παραλλαγές των ιδιοκτησιακών και περιουσιακών αδικημάτων*, ενώ μάλιστα λησμονήθηκε στην κακουργηματική υπεξαίρεση του άρθρου 258 περ. γ’ υποπερ. ββ’.

Ε. ΚΑΤΑΡΓΟΥΜΕΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Ύστερα από τις παραπάνω παρεμβάσεις, αναγκαία αποβαίνει η κατάργηση των υφιστάμενων σήμερα διατάξεων που αντιμετωπίζουν ειδικά τα παραπάνω εγκλήματα με αναφορά στη δημόσια ή την ενωσιακή περιουσία περιουσία ή στην τέλεση στο πλαίσιο της δημόσιας υπηρεσίας από υπάλληλο. Πιο συγκεκριμένα, προτείνεται η κατάργηση:

α) των άρθρων 256 και 258 ΠΚ για την υπηρεσιακή απιστία και υπεξαίρεση, καθώς, όπως προαναφέρθηκε, η σχετική με αυτά ύλη ρυθμίζεται στις κοινές διατάξεις των άρθρων 390 και 375 αντίστοιχα

β) του ν. 1608/1950 στο σύνολό του, στο μέτρο που, όπως προαναφέρθηκε, η προσβολή της δημόσιας περιουσίας δεν είναι καταρχήν σκόπιμο ούτε αναγκαίο να αντιμετωπίζεται διαφορετικά από την προσβολή της ιδιωτικής παρά μόνο ως επιβαρυντική περίπτωση, με εξαίρεση τις περιπτώσεις της προσβολής της σε εξαιρετικά μεγάλη κλίμακα ή στο πλαίσιο του υπαλληλικού μηχανισμού (τέλεση από υπάλληλο με συμπροσβολή της υπηρεσίας)· άλλωστε, η κατάργηση του ν. 1608/1950 έχει προταθεί από ετών στην ποινική θεωρία, ιδίως λόγω των κυρωτικών του υπερβολών και της υπερβολικής διεύρυνσης της έννοιας της δημόσιας περιουσίας

γ) του άρθρου 16 παρ. 2 του ν.δ. 2576/1953, που αφορά τον υπολογισμό της αξίας του αντικειμένου της πράξης, της περιουσιακής ζημίας και του περιουσιακού οφέλους επί κατ' εξακολούθηση τέλεσης πράξης η οποία υπάγεται στο κυρωτικό πλαίσιο του ν. 1608/1950. Η κατάργηση της τελευταίας δεν είναι απλώς συνέπεια της ταυτόχρονης κατάργησης του ίδιου του ν. 1608/1950 αλλά και του γεγονότος ότι το σχετικό ζήτημα δεν υπάρχει λόγος να αντιμετωπίζεται διαφορετικά απ' ό,τι στις προσβολές της ιδιωτικής περιουσίας, για τις οποίες σήμερα εφαρμόζεται το άρθρο 98 παρ. 2 ΠΚ. Ακόμη και σήμερα, άλλωστε, υποστηρίζεται με αξιόλογη επιχειρηματολογία από μερίδα της θεωρίας η άποψη ότι η προκείμενη διάταξη του άρθρου 16 παρ. 2 του ν.δ. 2576/1953 έχει ήδη καταργηθεί με τα άρθρα 14 παρ. 11 και 52 παρ. 4 ν. 2721/1999, θέση που πάντως αρνείται πάγια η νομολογία μας

δ) του ν. 2803/2000, πλην του πρώτου και του δωδέκατου άρθρου, βάσει όσων εκτέθηκαν πιο πάνω, υπό Γ’.